

BÁO CÁO NHÂN QUYỀN VIỆT NAM

2023

Mục lục

I. Mở đầu.....	2
II. Phương pháp thực hiện báo cáo	4
III. Một số thực hành nhân quyền tốt.....	5
IV. Vi phạm nhân quyền.....	6
1. Quyền sống và quyền an ninh thân thể.....	6
1.1. Án tử hình	6
1.2. Chết trong trại tạm giam	7
2. Quyền tự do ngôn luận	10
2.1. Chính sách truyền thông và báo chí.....	10
2.2. Hình sự hoá quyền tự do ngôn luận	11
3. Nhà hoạt động nhân quyền và Tù nhân lương tâm	12
3.1. Đàn áp người bất đồng chính kiến trong nước.....	12
3.2. Đàn áp luật sư nhân quyền.....	15
3.3. Gia tăng đàn áp khối xã hội dân sự.....	17
3.4. Đàn áp xuyên biên giới	19
4. Tù nhân lương tâm	21
4.1. Tra tấn trong tù.....	21
4.2. Điều kiện sống tệ hại.....	22
5. Quyền tự do tôn giáo.....	23
5.1. Chính sách Tôn giáo	23
5.2. Đàn áp đạo các tôn giáo nhỏ ở miền núi phía Bắc.....	25
5.3. Đàn áp các Hội thành Tin Lành độc lập ở Tây Nguyên	26
5.4. Kìm hãm sự phát triển của các tổ chức tôn giáo đã được công nhận	29
6. Quyền không bị phân biệt đối xử của người thiểu số	31
V. Kết luận	34
Phụ lục.....	36

I. Mở đầu

Năm 2023 khởi đầu với việc Việt Nam quay trở lại Hội đồng Nhân quyền Liên Hợp Quốc (LHQ) đặt ra nhiều kỳ vọng về viễn cảnh quốc gia này cải thiện tình trạng nhân quyền vốn thường bị chỉ trích. Trái ngược với mong ước trên, thực tiễn nhân quyền tốt trong năm qua xuất hiện đơn lẻ, và chủ yếu nằm ở chính sách vĩ mô. Những điểm sáng này bị lu mờ bởi những vi phạm nhân quyền trên phạm vi rộng và có tính hệ thống của chính quyền Việt Nam.

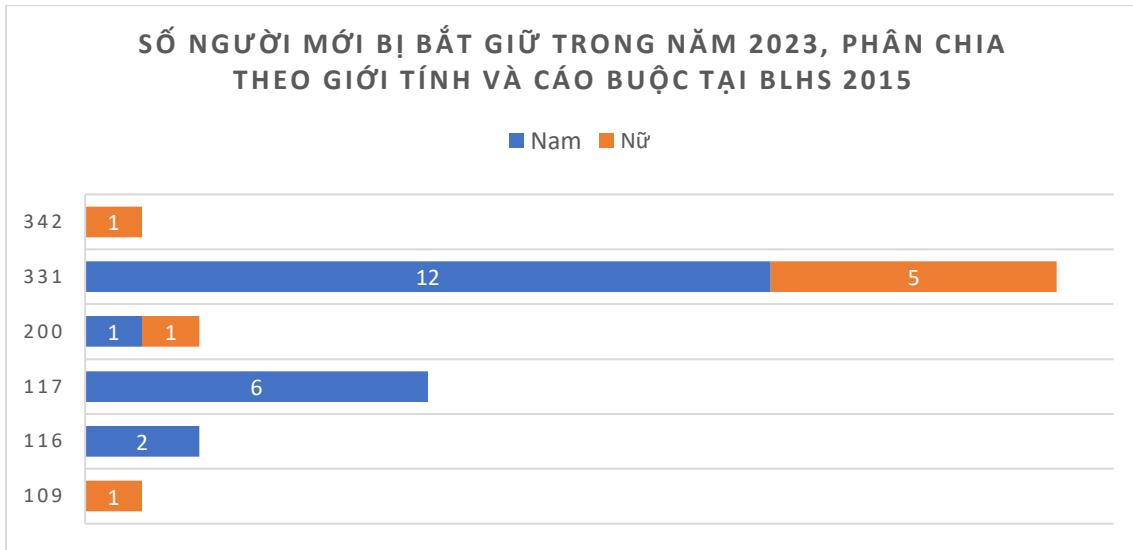
Năm 2023 cũng đánh dấu sự mở rộng hơn của Bộ Công An, thủ phạm chính của nhiều vụ vi phạm nhân quyền nghiêm trọng. Theo Dự toán ngân sách năm 2021, 2022 và 2023, ngân sách được dành cho Bộ Công An luôn cao thứ 2, chỉ đứng sau Bộ Quốc phòng và gấp hơn 10 lần so với các ngành trụ cột khác là Y tế và Giáo dục. Ngân sách cho bộ này được dự kiến sẽ tiếp tục tăng lên trong năm 2024, đạt 113 nghìn tỷ VND. Nguyên nhân cho sự tăng lên này đến từ việc trả lương và phúc lợi xã hội cho lực lượng bảo vệ trật tự cơ sở. Tháng 11/2023, dự luật về Lực lượng tham gia bảo vệ an ninh, trật tự cơ sở đã được Quốc hội thông qua. Luật này sáp nhập và chính quy hoá ba lực lượng gồm bảo vệ dân phố, công an xã bán chuyên trách và đội trưởng, đội phó đội dân phòng.

Chính quyền tiếp tục gia tăng đàn áp các nhà hoạt động nhân quyền và tù nhân lương tâm. Dù không được truyền thông đưa tin, các cuộc biểu tình của nhà đầu tư trái phiếu vẫn diễn ra liên tục trong suốt 1 năm qua tại Hà Nội, trong khi đó, các tỉnh thành khác chứng kiến sự phản đối của dân oan liên quan tới các chính sách thu hồi đất đai nhằm phục vụ kinh tế.

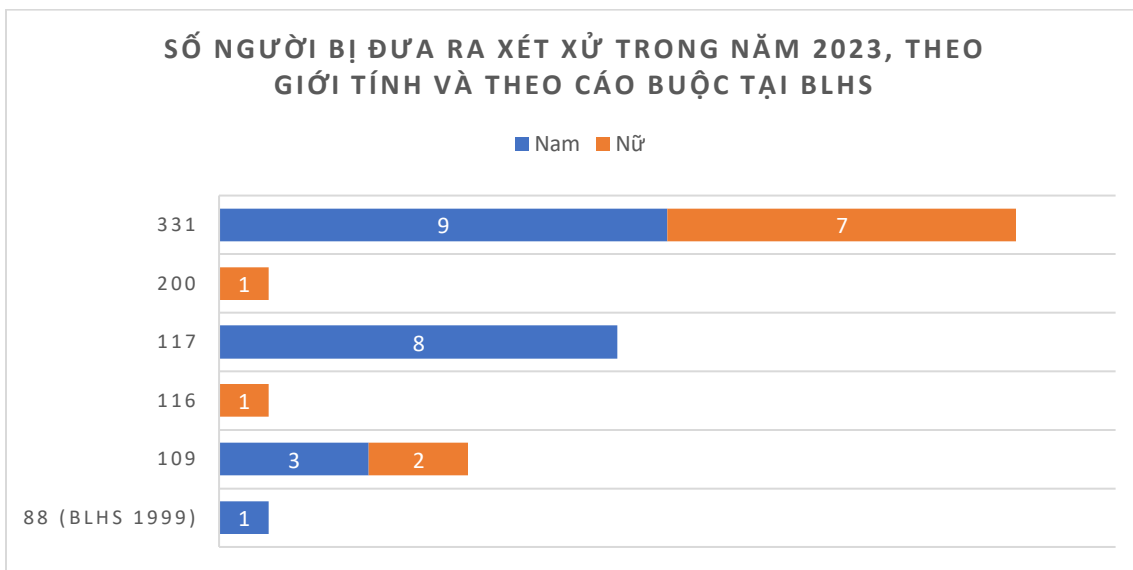
Quyền tự do ngôn luận, tự do hội họp tiếp tục là những quyền bị vi phạm một cách có hệ thống và trên diện rộng. Theo thông tin từ báo chí, từ cuối tháng 12/2022 tới hết năm 2023¹, có ít nhất 29 người bị bắt giữ vì thực hành quyền tự do tư tưởng, biểu đạt một cách ôn hoà. Phần lớn người bị bắt giữ và xét xử đều bị cáo buộc “lợi dụng các quyền tự do dân chủ để xâm phạm lợi ích của nhà nước, lợi ích hợp pháp của cá nhân, tổ chức khác” (Đ.331 BLHS 2015). Ba trường hợp thuộc các tổ chức phi chính phủ có đăng ký nhà nước (NGO) bị bắt giữ với cáo buộc trốn thuế (Đ.200 BLHS 2015) và cáo buộc chiếm đoạt tài liệu (Đ.342 BLHS 2015). Hai trường hợp nhà hoạt động người dân tộc thiểu số bị bắt giữ và xét xử với tội danh phá hoại chính sách đại

¹ Số liệu thống kê được thu thập từ ngày 10/12/2022 tới hết 31/12/2023. Danh sách cụ thể được đính kèm ở Phụ lục.

đoàn kết dân tộc (Đ.116 BLHS 2015). Bảy trường hợp khác bị bắt với tội danh âm mưu lật đổ chính quyền (Đ.109 BLHS 2015) và tuyên truyền chống nhà nước (Đ.117 BLHS 2015). Năm nay còn đánh dấu tham vọng và khả năng đàn áp nhân quyền xuyên biên giới của chính quyền Việt Nam với vụ bắt cóc một nhà hoạt động đang tị nạn tại Thái Lan.

Ít nhất 33 người bị đưa ra xét xử và kết án tù trong năm 2023. Trong đó, phần lớn các bản án được tuyên cho tội danh lợi dụng các quyền tự do dân chủ và tuyên truyền chống nhà nước (Đ.117 BLHS 2015 hoặc Đ.88 BLHS 1999). Năm trường hợp bị xét xử với tội danh âm mưu lật đổ chính quyền đều có liên quan tới tổ chức Chính phủ quốc gia Việt Nam lâm thời ở hải ngoại.

Năm 2023 chứng kiến sự kiện gây sốc cho cả chính quyền và công luận khi một nhóm người Thượng tấn công vào trụ sở công quyền ở Đắk Lắk. Mặc dù chính quyền tuyên bố đây là cuộc tấn công khủng bố có sự chỉ đạo của đối tượng từ nước ngoài, không thể phủ nhận sự việc bộc phát này có một phần nguyên do từ những chính sách đàn áp và cô lập người bản địa ở khu vực Tây Nguyên từ nhiều năm nay, đặc biệt trong lĩnh vực tôn giáo.

Trong khuôn khổ báo cáo nhân quyền năm 2023, nhóm soạn thảo chưa thể bao quát toàn bộ các vi phạm quyền con người, mà chỉ có thể tập trung vào một vài lĩnh vực mà theo đánh giá của chúng tôi là nổi bật nhất, khái quát được bức tranh thực hành nhân quyền tại Việt Nam trong năm qua. Đó là: Quyền sống và an ninh thân thể; Quyền tự do ngôn luận; Nhà bảo vệ nhân quyền và Tù nhân lương tâm; Quyền của tự do tôn giáo; và Quyền không bị phân biệt đối xử của người thiểu số.

Báo cáo này sẽ liệt kê các sự kiện và các vi phạm nhân quyền mà nhóm soạn thảo thống kê được trong khoảng thời gian từ 10/12/2022 tới ngày 31/12/2023. Báo cáo được chia làm 5 phần:

Phần 1: Giới thiệu bối cảnh Việt Nam và sơ lược tình hình nhân quyền

Phần 2: Phương pháp thực hiện báo cáo

Phần 3: Điềm lại những thành tựu và nỗ lực cải thiện từ chính quyền

Phần 4: Liệt kê và phân tích những vi phạm nhân quyền nghiêm trọng theo các nhóm quyền và vấn đề.

Phần 5: Kết luận

II. Phương pháp thực hiện báo cáo

Trong báo cáo này, phương pháp liệt kê và thống kê được sử dụng chủ yếu và xuyên suốt. Dữ liệu báo cáo được thu thập từ 10/12/2022 tới ngày 31/12/2023, các dữ liệu này liên tục được rà soát và cập nhật cho tới ngày báo cáo được xuất bản là ngày 20/1/2024.

Báo cáo có đưa ra tại phần phụ lục danh sách cụ thể về số người bị bắt giữ, xét xử do thực hành các quyền con người cơ bản, không thể tách rời mà Việt Nam đã công nhận tại cả diễn đàn trong nước và quốc tế. Danh sách này được lập dựa trên thông tin đã được công bố trên báo chí, do đó, có thể còn thiếu sót.

Đa số trường hợp và thông tin trong báo cáo đều đã được báo chí trong và ngoài nước đưa tin đầy đủ nên có thể dễ dàng kiểm chứng. Một số thông tin được cung cấp bởi các nạn nhân, người nhà nạn nhân sẽ được ghi chú.

Bất kỳ góp ý, thắc mắc và mong muốn truy vấn về trường hợp cụ thể có thể được phản hồi tới nhóm soạn thảo qua email: information.humanrights@protonmail.com

III. Một số thực hành nhân quyền tốt

Trong năm 2023, chính quyền Việt Nam có một số thực hành nhân quyền đáng khích lệ:

Cuối năm 2022, đầu năm 2023, một Trung úy công an ở TP. HCM đã bị khởi tố và điều tra về cáo buộc tra tấn khiến một người tử vong trong trại tạm giam.² Theo thông tin tổng hợp từ báo chí, vấn đề nhục hình vẫn diễn ra thường xuyên trong hệ thống trại giam của Việt Nam, số lượng người tử vong trong trại tạm giam hàng năm vẫn chưa có sự thuyên giảm đáng kể nào. Mặc dù vậy, việc một cán bộ công an bị điều tra và khởi tố về tội danh dùng nhục hình cũng có thể cho thấy khả năng đưa kẻ thủ ác ra trước pháp luật.

Vào tháng 2, Bộ Tư Pháp gửi văn bản lấy ý kiến tham vấn về Dự thảo liên quan tới *Chương trình hành động quốc gia hoàn thiện chính sách và pháp luật nhằm thúc đẩy thực hành kinh doanh có trách nhiệm* tới các cơ quan nhà nước và các doanh nghiệp (thông qua Liên đoàn Thương mại và Công nghiệp Việt Nam - VCCI). Vào tháng 12/2022, một buổi hội thảo về chủ đề này đã được tổ chức tại trụ sở của UNDP với sự tham gia của các cơ quan nhà nước, nhiều chuyên gia, tổ chức xã hội.

Cũng trong tháng 2, Phó Thủ tướng Chính phủ Trần Lưu Quang vừa ký Quyết định 87/QĐ-TTg ngày 14/2/2023 phê duyệt *Kế hoạch tăng cường thực thi hiệu quả Công ước chống tra tấn và các hình thức đối xử hoặc trừng phạt tàn bạo, vô nhân đạo hoặc hạ nhục con người và các khuyến nghị phù hợp của Ủy ban chống tra tấn*. Mục đích của Kế hoạch là tiếp tục thực hiện có hiệu quả các quy định của Hiến pháp năm 2013, các quy định pháp luật có liên quan và các nội dung của Kế hoạch quốc gia về triển khai thực hiện Công ước chống tra tấn và các hình thức đối xử hoặc trừng phạt tàn bạo, vô nhân đạo hoặc hạ nhục con người (Công ước CAT).

² <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/lieutenant-policeman-prosecuted-related-to-using-corporal-punishment-with-detainee-to-death-01132023071851.html>

Vào tháng 11/2023, Việt Nam đã đón tiếp chuyến thăm đầu tiên của Báo cáo viên đặc biệt về quyền phát triển. Theo thống kê của Văn phòng Cao uỷ Nhân quyền LHQ,³ kể từ năm 2010 đến nay, có 24 lượt Báo cáo viên đặc biệt của LHQ đề nghị thăm Việt Nam nhưng chỉ mới có tám trong số họ đến được đất nước độc đảng ở Đông Nam Á để tìm hiểu thực tế về lĩnh vực mình phụ trách, trong đó có 2 báo cáo viên đặc biệt về quyền tự do tôn giáo (2014).

Nhìn chung, các thực tiễn nhân quyền tốt của Việt Nam trong năm qua không có quá nhiều và tập trung chỉ yếu ở các cam kết chính sách vĩ mô, mà thiếu những hoạt động cải thiện nhân quyền từ cơ sở. Vụ việc điều tra hành vi tra tấn của công an vẫn mang đậm tính sự vụ và chưa tạo thành tiền lệ hiệu quả để bảo vệ quyền của người bị tước tự do. Trên thực tế, nhiều cáo buộc về việc công an tấn công, tra tấn người trong qua trình tạm giữ, các vụ bức cung, nhục hình đều bị nhà nước phủ nhận mà thiếu sự điều tra thích đáng.

IV. Vi phạm nhân quyền

1. Quyền sống và quyền an ninh thân thể

1.1. Án tử hình

Chính phủ Việt Nam vẫn giữ khung hình phạt tử hình dành cho 18 tội danh đặc biệt nghiêm trọng trong Bộ luật Hình sự. Chính phủ vẫn giữ bí mật số lượng người bị hành quyết mỗi năm, và chỉ tiết lộ nhỏ giọt các một vài dòng báo cáo hay thông tin tổng kết. Theo báo cáo của ông Nguyễn Hoà Bình, Chánh án TAND Tối cao, từ tháng 10/2021 đến hết tháng 9/2022, tòa án cấp sơ thẩm trên cả nước xét xử hơn 145.000 bị cáo, trong đó gần 120.000 người bị phạt tù hoặc tử hình.⁴ Phần lớn các bản án trên là dành cho các tội phạm ma tuý và tội phạm giết người.

Các tử tù đa phần được giam ở tách biệt trong nhà tù và phải bị cùm chân trong thời gian chờ thi hành án, điều đi ngược với quy định quốc tế về nguyên tắc đối xử với tù nhân.

Vấn đề đáng quan ngại không chỉ nằm ở thực tiễn thi hành án tử hình mà còn ở quy trình điều tra, xét xử thiếu minh bạch, dẫn tới nhiều oan sai. Những năm gần đây công luận trong nước và quốc tế nhiều lần lên tiếng cho những bản án tử hình còn nhiều uẩn khúc, oan sai như vụ án Hồ Duy Hải, Nguyễn Văn Chương, Lê Văn Mạnh khi nhà cầm quyền kết tội dựa trên lời nhận tội

³ <https://spinternet.ohchr.org/ViewCountryVisits.aspx?visitType=all&country=VNM&Lang=en>

⁴ <https://danviet.vn/toa-so-tham-tren-ca-nuoc-phat-tu-gan-120000-nguoi-trong-mot-nam-20221108112043139.htm>

của bị cáo vì bị ép cung trong quá trình điều tra, và bỏ mặc sự khách quan của vật chứng, cũng như lời phản cung của bị cáo.

Những sai lầm này hiếm khi được khắc phục, mà lại được che đậy bằng những sai lầm liên tiếp khác. Ngày 22-9-2023, chính quyền Việt Nam đột ngột thi hành án tử hình đối với ông Lê Văn Mạnh bằng bằng tiêm thuốc độc, bất chấp lời kêu oan không ngừng của tử tù và gia đình trong suốt 18 năm. Thông tin về việc tử hình chỉ được gửi tới cho gia đình trước đó 4 ngày, thông qua một văn bản có chữ ký của Chánh án TAND tỉnh Hoà Bình vào ngày 18/9/2023.

Cũng trong tháng 8, gia đình tử tù Nguyễn Văn Chương, người kêu oan trong 16 năm, cũng bất ngờ nhận được thông báo thi hành án tử toà án. Nhiều tổ chức nhân quyền, đại diện các chính phủ nước ngoài và Báo cáo viên đặc biệt của LHQ đã lên tiếng phản đối và yêu cầu dừng lệnh thi hành án đối với Chương ngay lập tức. Cho tới nay, Chương vẫn chưa bị hành quyết.

Sự việc của hai tử tù, đặc biệt là Lê Văn Mạnh càng làm gia tăng sự hoang mang và sợ hãi cho những người tử tù đang còn kêu oan và gia đình họ. Bên cạnh đó, sự việc còn làm bật lên sự tùy tiện trong thi hành pháp luật, sự thiếu minh bạch và công bằng trong quá trình điều tra, xét xử tại Việt Nam đã dẫn tới những kết quả không thể đảo ngược là cái chết của một người còn kêu oan tới giây phút cuối cùng.

1.2. Chết trong trại tạm giam

Bất chấp các lời cam kết chống tra tấn, nạn tra tấn nghi phạm vẫn lan tràn trong ngành công an. Trong năm 2023, theo thông tin báo chí, có ít nhất 5 trường hợp người chết tại đồn công an khi bị tạm giữ để điều tra:

- Ngày 25/5/2023, tại đồn công an huyện Bù Đăng, tỉnh Bình Phước, ông Nguyễn Tấn Dương, 27 tuổi chết bất thường trong lúc bị tạm giam để điều tra về một vụ trộm cắp. Người nhà phát hiện ra nhiều vết bầm trên thân thể nạn nhân.
- Ngày 31/5/2023, tại đồn công an xã Mường Lạn, huyện Sốp Cộp, tỉnh Sơn La, bà Th.Th.A. người H'mong, trú tại bản Khá, được phát hiện chết trong tư thế treo cổ. Bà A. bị bắt vì nghi nghiện ma túy.
- Ngày 17/8/2023, tại TP Hải Phòng, Trần Đức Trình được đưa tới cấp cứu tại bệnh viện sau 2 ngày bị tạm giam để điều tra một vụ trộm cắp tài sản. Công an nói rằng ông Trình bị tai biến

nhẹ trong lúc tạm giam. Gia đình cho biết sức khỏe ông Trình bình thường vào 2 ngày trước đó, và khi nhập viện, ông Trình đã rơi vào hôn mê, có chấn thương trên mặt và 3 xương sườn bị gãy.

- Ngày 19/8/2023, tại đồn công an thành phố Hà Giang, tỉnh Hà Giang, ông Nguyễn Văn Hưng, 44 tuổi, chết đột ngột. Ông Hưng bị công an bắt một ngày trước đó vì có tranh cãi về nợ nần với một người khác. Công an nói ông Hưng đã tự sát bằng cách tự buộc chân, buộc tay và tự dìm đầu vào bể nước.

- Ngày 3/9/2023, tại đồn công an Huyện Đức Linh, tỉnh Bình Thuận, ông Bùi Văn Hải, 28 tuổi, được phát hiện chết sau chưa đầy một ngày giam giữ. Gia đình nạn nhân cho biết trên thân thể ông Hải có nhiều dấu vết bị tra khảo.

- Ngày 21/9/2023, tại nhà tạm giữ của công an huyện Tiên Phước, tỉnh Quảng Nam, ông Nguyễn Minh Sự được phát hiện trong tư thế treo cổ. Gia đình cung cấp hình ảnh cho thấy nhiều vết thương trên người và trên đầu nạn nhân. Ông Sự bị bắt giữ từ ngày 19/9/2023 theo cáo buộc liên quan tới vụ án ma túy, và đã tử vong tại bệnh viện vào ngày 22/9/2023.⁵

Hình ảnh vết thương của ông Sự được gia đình đưa lên mạng xã hội

(nguồn: Báo Người Lao động)

Đa phần các vụ việc trên đây đều được công an giải thích là do nạn nhân có sức khỏe yếu, nạn nhân tự tử, bất chấp những bằng chứng hình ảnh về vết thương trên thi thể. Trong các vụ việc,

⁵ [Báo Người Lao động, Lãnh đạo Công an tỉnh Quảng Nam lên tiếng vụ bị can chết trong quá trình tạm giam, 24 Tháng 9 2023](#)

đa phần gia đình các nạn nhân bị ép chấp nhận lời giải thích của phía công an vì sự chênh lệch về quyền lực giữa cơ quan công quyền và cá nhân. Một số gia đình cương quyết đi tìm sự thật và công lý cho người thân thì phải đối diện với những sách nhiễu, đàn áp của công an. Tiêu biểu là trường hợp ông Đào Bá Cường, cha của Đào Bá Phi, nạn nhân chết trong tư thế treo cổ trong đồn công an ở thành phố Tuy Hoà, tỉnh Phú Yên vào tháng 10/2022. Từ tháng 12/2022 đến tháng 4/2023, ông Đào Bá Cường đã nhiều lần gửi đơn đến các cơ quan chức năng yêu cầu làm rõ một số nội dung liên quan cái chết của con trai và đề nghị trả xác cho gia đình, cầu cứu giải oan cho con trai. Vào ngày 27/4, ông Cường bị bắt theo cáo buộc “Lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của các nhân” (Điều 331 Bộ Luật Hình sự Việt Nam). Ông Cường sau đó bị kết án 2 năm tù trong một phiên toà cuối năm 2023.

Ông Đào Bá Cường tại Tòa án Nhân Dân TP Tuy Hòa (Phú Yên) hôm 12/12/2023 (nguồn: Báo CAND Online)

2. Quyền tự do ngôn luận

2.1. Chính sách truyền thông và báo chí

Nhà nước Việt Nam trong đầu năm 2023 có nhiều động thái hướng tới việc siết chặt báo chí và truyền thông:

Ngày 28/2, Ban Bí thư ban hành *Quy định về trách nhiệm, quyền hạn và việc bổ nhiệm, miễn nhiệm, khen thưởng, kỷ luật lãnh đạo cơ quan báo chí*. Quy định mới được ban hành đã thể chế rõ ràng vai trò kiểm soát ngôn luận của Đảng: cơ quan chỉ đạo báo chí ở Trung ương là Ban Tuyên giáo Trung ương; ở địa phương là ban tuyên giáo tỉnh ủy, thành ủy. Người được bổ nhiệm làm lãnh đạo các cơ quan báo chí phải là đảng viên Đảng Cộng sản Việt Nam, có trình độ lý luận chính trị cao cấp (không bắt buộc đối với cơ quan báo chí thuộc tổ chức tôn giáo).

Quyết định số 512/QĐ-BTTTT ngày 31 tháng 3 năm 2023 của Bộ Thông tin và Truyền thông (TT&TT) về quản lý cung cấp, sử dụng dịch vụ Internet buộc các công ty dịch vụ Internet phải cung cấp thông tin về người sử dụng Internet cho chính quyền mà không cần lệnh của tòa án. Các công ty phải đặt chi nhánh hoặc văn phòng đại diện tại Việt Nam, và phải gỡ bỏ các nội dung có vấn đề trong vòng 24 tiếng từ khi nhận được yêu cầu từ Bộ TT&TT hoặc Bộ Công an.

Vào tháng 5/2023, Bộ TT&TT cũng cho biết, cơ quan này đang hợp tác cùng Bộ Công an để soạn thảo Nghị định bắt buộc tất cả tài khoản mạng xã hội phải xác định danh tính, bao gồm cả các tài khoản trên nền tảng nước ngoài như Facebook, Tiktok, Youtube.

Tháng 6-2023, cơ quan của Việt Nam đã yêu cầu các nền tảng truyền thông xã hội sử dụng các mô hình trí tuệ nhân tạo để tự động hóa việc phát hiện và xóa nội dung trực tuyến nhạy cảm về chính trị.

Dưới sự ép buộc của quy định pháp lý, các công ty nước ngoài đã có sự nhượng bộ và hợp tác mật thiết hơn với chính quyền Việt Nam trong việc xóa bỏ các thông tin trái chiều. Theo báo cáo của Bộ TT&TT trong 6 tháng đầu năm 2023, hoạt động ngăn chặn, gỡ bỏ thông tin xấu độc trên không gian mạng đạt tỷ lệ cao nhất từ trước tới nay. Facebook đã gỡ bỏ 2.549 bài viết, gỡ 12 tài khoản, 54 trang quảng cáo; YouTube gỡ 6.101 video, 7 kênh; TikTok gỡ 415 liên kết và 149 tài khoản vi phạm.⁶ Điều đáng quan tâm hơn nữa là các trang truyền thông xã hội có xuất xứ ngoài

⁶ <https://vietnamnet.vn/6-thang-dau-nam-go-bo-hang-nghin-thong-tin-xau-doc-tren-facebook-youtube-2160057.html>

lãnh thổ Việt Nam cũng bị quy định bởi sự dàn xếp giữa chính quyền Việt Nam và các công ty cung cấp dịch vụ truyền thông này. Chẳng hạn, ngày 7/7/2023, kênh Youtube của Luật sư nhân quyền Nguyễn Văn Đài, người đang tị nạn chính trị tại Đức đã bị nền tảng này khóa dưới áp lực của chính quyền Việt Nam.

2.2. Hình sự hoá quyền tự do ngôn luận

Quyền tự do biểu đạt của người dân Việt Nam luôn bị bó hẹp trong nhiều văn bản pháp luật khác nhau với ngôn từ mơ hồ, không rõ ràng. Dù Hiến pháp Việt Nam công nhận người dân có quyền biểu tình và bày tỏ ý kiến, trên thực tế, quyền này gần như bị tước bỏ khi bất kỳ cuộc tụ tập nào từ 5 người trở lên cũng phải đăng ký và có sự cho phép của cơ quan nhà nước có thẩm quyền (Nghị định 38/2005 của Chính phủ và Thông tư số 09/2005/TT-BCA của Bộ Công An). Vì sự cảm đoán này, nơi hiểm hoi để người dân bộc lộ tư tưởng, suy nghĩ là không gian mạng. Tuy nhiên, thực tiễn cho thấy không gian này luôn bị kiểm duyệt một cách gắt gao và bị thu hẹp đáng kể bằng các quy định nhiều văn bản pháp lý khác nhau. Trong đó, Luật Hình sự và Luật An ninh mạng là được viện dẫn nhiều nhất để đàn áp và bắt giữ những người có tiếng nói trái ngược với quan điểm của Đảng Cộng Sản.

Trong năm 2023, một số chủ tài khoản mạng xã hội đã bị công an triệu tập và khởi tố vì phản ánh và chia sẻ các thông tin tiêu cực về chính quyền:

- Ngày 19/5/2023, bà Nguyễn Thị Vĩnh và bà Nguyễn Thị Hường, trú tại tổ dân phố Yên Ninh, Thị trấn Nénh, tỉnh Bắc Giang bị khởi tố và bị cấm đi khỏi nơi cư trú với cáo buộc “gây rối trật tự”. Hai công dân này đã cùng một số người khác tới công trụ sở Công an tỉnh Bắc Giang, thuộc xã Tân Tiến, TP Bắc Giang để kiến nghị gặp Giám đốc Công an tỉnh vào ngày 2/2/2023. Công an cáo buộc bà Vĩnh và bà Hường đã có hành vi gây mất an ninh trật tự tại khu vực công cơ quan công an, cấu thành tội “Gây rối trật tự công cộng”, quy định tại khoản 1, Điều 318 Bộ luật Hình sự.

- Liên quan tới vụ tấn công ở Đăk Lăk vào ngày 11/6/2023, riêng tại tỉnh Đăk Lăk, công an cho biết họ đã xử lý hơn 100 trường hợp đăng tải thông tin xấu độc liên quan tới vụ việc từ ngày 12/6/2023 tới 17/6/2023.⁷ Trên cả nước, ít nhất đã có 5 người bị công an xử phạt

⁷ <https://antv.gov.vn/phap-luat-3/xu-ly-hon-100-truong-hop-dang-tai-thong-tin-xau-doc-lien-quan-vu-viec-tai-dak-lak-72C5D8CCA.html>

hành chính 5,5 triệu đồng-7,5 triệu đồng theo quy định của Nghị định 15/2020/NĐ-CP ngày 03.2.2020 Chính phủ quy định xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực bưu chính viễn thông, tần số vô tuyến điện, công nghệ thông tin và giao dịch điện tử, công nghệ thông tin và giao dịch điện tử vì có các bình luận, nội dung chia sẻ bị cho là “xuyên tạc”. Một trong các trường hợp bị xử phạt do chia sẻ quan điểm nguyên nhân của vụ việc người dân tộc thiểu số tấn công cơ quan nhà nước là bởi chính sách thu hồi và đền bù đất đai không công bằng.⁸ Tuy nhiên, ở chiều ngược lại, chính quyền không hề xử phạt hay phản đối các bài viết, clip chia sẻ thông tin sai sự thật nhằm kết tội cộng đồng người dân tộc thiểu số sau vụ việc.

3. Nhà hoạt động nhân quyền

3.1. Đoàn áp người bất đồng chính kiến trong nước

Trong năm 2023, chính quyền Việt Nam tiếp tục gia tăng đàn áp tiếng nói đối lập với việc bắt giữ và xét xử các tiếng nói đối lập. Một số trường hợp có thể kể tới:

- Ngày 22/2/2023, cựu tù nhân lương tâm Lê Minh Thê đã bị bắt giữ với cáo buộc vi phạm điều 331 BLHS 2025 sau nhiều bài viết lột tả sự phân biệt đối xử và vi phạm quyền con người trong hệ thống trại giam của Việt Nam. Ông Thê bị đưa ra xét xử ngày 6/12/2023 và bị kết án 2 năm 6 tháng tù giam.
- Ngày 12/4/2023, Toà án Nhân dân TP Hà Nội kết án nhà hoạt động Nguyễn Lâm Thăng sáu năm tù giam và hai năm quản chế với cáo buộc vi phạm Điều 117 của Bộ luật Hình sự 2015.
- Ngày 25/5/2023, Tòa án Nhân dân thành phố Đà Nẵng tuyên ông Bùi Tuấn Lâm 5 năm 6 tháng tù giam và 4 năm quản chế với cáo buộc vi phạm Điều 117 của Bộ luật Hình sự 2015.
- Ngày 6/6/2023, Toà án Nhân dân tỉnh Đắk Lắk đã tuyên phạt giáo viên âm nhạc Đặng Đăng Phước 8 năm tù giam, 4 năm quản chế với cáo buộc vi phạm Điều 117 của Luật Hình sự 2015.

⁸ <https://thanhnien.vn/phat-nguoi-phu-nu-bia-dat-lien-tuong-2-vu-viec-khac-nhau-o-tay-nguyen-185230621103715721.htm>

- Ngày 5/7/2023, Phan Tất Thành bị bắt giữ với cáo buộc tuyên truyền chống nhà nước. Ông Thành từng là admin của Nhật Ký Yêu Nước, một trang fanpage ủng hộ dân chủ có số lượng người theo dõi lớn.

- Ngày 15/9/2023, tòa án Huyện Thống Nhất, tỉnh Đồng Nai xử ông Hoàng Khương, 6 năm 6 tháng tù với cáo buộc vi phạm Điều 331 Bộ Luật Hình sự Việt Nam.

- Ngày 29/9/2023, Trần Đắc Thắng bị bắt giữ với cáo buộc lợi dụng các quyền tự do dân chủ (Đ. 331 BLHS). Ông Thắng bị cáo buộc từ tháng 4/2021 đến tháng 6/2021 đã sử dụng tài khoản mạng xã hội cá nhân để viết bài, đăng tải, chia sẻ nhiều bài viết, hình ảnh có nội dung xuyên tạc đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước, bôi nhọ, xúc phạm uy tín của tổ chức, cá nhân.

- Ngày 29/12/2023, cựu thành viên CHTV, Phan Văn Bách đã bị bắt giữ tùy tiện. Lệnh tạm giam chỉ được đưa tới gia đình sau nhiều ngày liên lạc gia đình yêu cầu công an thành phố làm rõ thông tin về ông Bách.⁹

Nhiều trường hợp nhà hoạt động bị bắt giữ và xét xử trong năm vừa qua là những người không còn thể hiện quan điểm ủng hộ dân chủ thường xuyên trong một vài năm, các cáo buộc được công an đưa ra dựa trên hoạt động từ nhiều năm trước. Ví dụ như trường hợp của Phan Văn Bách, cựu thành viên của kênh truyền hình độc lập CHTV trên nền tảng YouTube chuyên đưa tin về dân oan và nhiều vấn đề nổi cộm của đất nước. Ông Bách từng tham gia nhiều hoạt động ủng hộ dân chủ nhân quyền, nhưng từ sau 2018, khi ông tuyên bố rời CHTV, ông chỉ tập trung làm kinh tế và gần như không còn công khai phát biểu về quan điểm chính trị như trước.

Một số nhà hoạt động đã báo cáo về việc công an gia tăng mời làm việc trong năm qua. Facebooker Lê Xuân Diệu cho biết ông đã bị cưỡng chế tới trụ sở cơ quan an ninh Tp.HCM ngày 31/7/2023, bị đánh và tra khảo cả ngày và chỉ được về nhà vào chiều tối muộn. Trong suốt quá trình tra khảo về các bài viết trên Facebook trong ngày 31/7, cứ mỗi 30 phút ông Diệu lại bị 7-8 công an xông vào đánh. Kết quả khám bệnh và chụp phim cho thấy ông bị đa chấn thương phần mềm và rạn xương sườn số 4. Ngày 1/8/2023, ông Diệu lại bị triệu tập lên làm việc cả sáng và chiều với nội dung tương tự.

⁹ <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/hanoi-police-announce-detention-period-of-activist-phan-van-bach-01032024053622.html>

Ông Lê Xuân Diệu với vết bầm trên mặt sau buổi làm việc với công an vào ngày 31/7 và 1/8/2023

Ngoài việc bắt giữ và kết án những người bất đồng chính kiến, chính quyền Việt Nam còn sử dụng nhiều hình thức sách nhiễu như:

- **Theo dõi hoạt động cá nhân:** Nhiều nhà hoạt động và gia đình họ đã báo cáo về việc bị theo dõi, giám sát trong các hoạt động thường ngày và cả hoạt động trên MXH. Chính quyền gia tăng giám sát và ngăn cản những người bất đồng chính kiến rời khỏi nhà khi có sự kiện lớn về mặt chính trị ngoại giao diễn ra. Trong năm 2023, một số nhà hoạt động báo cáo về việc họ bị lực lượng an ninh mặc thường phục theo dõi chặt chẽ trong nhiều ngày dù không trùng với sự kiện chính trị, ngoại giao nào, điều này tác động tâm lý tiêu cực và gây lo lắng cho nhà hoạt động và gia đình họ.

- **Gây khó khăn trong thủ tục hành chính và đời sống:** Nhiều nhà hoạt động báo cáo về việc bị gây khó khăn khi thực hiện các thủ tục hành chính tại cơ quan chính quyền địa phương như không được xác nhận các giấy tờ nhân thân, lý lịch tư pháp, không được cấp hộ chiếu hay căn cước công dân. Một số phương thức sách nhiễu đời sống mà công an thường áp dụng với các nhà hoạt động tác động tới chủ nhà trọ, công ty khiến họ bị mất việc, mất nơi ở, thực hiện việc

tuyên truyền bêu xấu cá nhân và gia đình nhằm cô lập họ tại nơi cư trú. Trong năm 2023, có ít nhất 2 nhà hoạt động và 1 người thân của TNLT đã báo cáo về việc bị công an địa phương làm việc với chủ nhà, khiến những người này bị ép rời khỏi chỗ đang thuê trọ đột ngột. Một trường hợp cụ thể là chị Nguyễn Thị Ánh Tuyết, vợ chưa cưới của TNLT Đỗ Nam Trung. Gia đình chị Tuyết đã bị 3 chủ nhà từ chối cho thuê chỉ trong vòng 1 tháng, mặc dù trước đó họ đều đã nhận đặt cọc và đồng ý cho chị Tuyết thuê nhà dài hạn. Những chủ nhà này thay đổi ý định và yêu cầu cả gia đình phải rời khỏi nhà thuê ngay lập tức chỉ sau vài ngày khi chị Tuyết bắt đầu dọn vào ở. Hai nhà hoạt động báo cáo về việc bị mất việc và ảnh hưởng kinh doanh dưới tác động của công an. Một nhà hoạt động chuyên làm từ thiện đã bị công an yêu cầu dừng các công việc thiện nguyện cá nhân và phải làm thủ tục xin quỹ theo quy định pháp lý, một thủ tục rất khó khăn và phức tạp; trong khi đó những người thường xuyên hỗ trợ hoạt động thiện nguyện với người này cũng bị công an gây sức ép không được tiếp tục làm việc chung.

- **Cưỡng chế vào bệnh viện tâm thần:** Các nhà hoạt động Lê Anh Hùng, Trịnh Bá Phương, Phạm Chí Thành, Nguyễn Thuý Hạnh đều từng bị cưỡng chế đưa vào viện tâm thần trong thời gian bị tạm giam. Đa số người nhà đều khẳng định các tù nhân lương tâm đều có sức khỏe tâm thần và tâm lý bình thường trước khi bị bắt, một số người có thể liên lạc được với người nhà cho biết họ bị đánh đập và bắt ép uống hoặc tiêm các thuốc khiến đầu óc mụ mị. Các nhà hoạt động này sau đó vẫn bị xét xử và kết án tù giam nặng nề. Đơn cử là trường hợp của nhà báo công dân Lê Anh Hùng vừa được trả tự do vào ngày 5/7/2023. Ông Hùng bị bắt giữ vào tháng 7/2018 và cưỡng chế điều trị tại viện tâm thần từ tháng 5/2019 cho tới tháng 5/2022. Ông Hùng đã bị tước đi tự do trong gần 4 năm mà không hề có phiên tòa xét xử nào. Và bất chấp thời gian dài cưỡng chế ông Hùng trong bệnh viện tâm thần để chữa bệnh, chính quyền vẫn mở phiên tòa xét xử ông với tội danh lợi dụng các quyền tự do dân chủ vào ngày 30/8/2022 và kết án 5 năm tù giam.

3.2. Đàn áp luật sư nhân quyền

Trong tháng 3/2023, công an tỉnh Long An đã triệu tập năm luật sư bào chữa trong vụ Tịnh thất Bồng Lai lên làm việc.¹⁰ Lý do được công an đưa ra là trong quá trình bào chữa vụ án trên, nhóm luật sư đã có hành vi phát tán lên không gian mạng các video, hình ảnh, lời nói, bài viết có dấu hiệu phạm tội theo điều 331 BLHS 2015. Cáo buộc này của phía công an liên quan tới việc nhóm luật sư đã sử dụng kênh Youtube Nhật ký luật sư để đăng tải thông tin về vụ án, trong đó

có việc phân tích các hành vi xâm phạm hoạt động tư pháp, vi phạm nghiêm trọng thủ tục tố tụng hình sự mà các cơ quan tố tụng tỉnh Long An phạm phải. Ba luật sư Đặng Đình Mạnh, Nguyễn Văn Miếng và Đào Kim Lân đã từ chối xuất hiện theo giấy triệu tập vì sự vô lý của cơ quan điều tra. Đáp lại, tháng 6/2023, công an tỉnh Long An đã ra Thông báo truy tìm với ba luật sư này. Đứng trước sự truy bắt thiếu minh bạch của công an, ba luật sư đã lựa chọn con đường tị nạn ở nước ngoài.

Hai luật sư trong nhóm, luật sư Đặng Đình Mạnh và luật sư Nguyễn Văn Miếng, đều có tên tuổi gắn liền với rất nhiều vụ án có yếu tố chính trị và tôn giáo, trong đó có vụ án Đồng Tâm 2020. Hai luật sư cũng thường xuyên được các gia đình tù nhân lương tâm ủy quyền bào chữa, bảo vệ quyền lợi cho những người bất đồng chính kiến khi họ vướng lao tù. Vì tham gia đại diện cho người dân trong các xung đột trực tiếp với chính quyền mà hai luật sư này nhiều lần bị sách nhiễu, đe dọa và bị tấn công.

Nhóm luật sư bào chữa trong vụ Tịnh Thất Bồng Lai (Nguồn: Facebook Mạnh Dang)

Thực tiễn tại Việt Nam cho thấy luật sư rất khó có vai trò rõ nét trong việc bảo vệ quyền con người vì sự áp bức của chính quyền. Những luật sư bào chữa cho dân oan hay các người bất đồng chính kiến thường phải đối diện với án tù như trường hợp LS Lê Thị Công Nhân, LS Nguyễn Văn Đài, LS Lê Quốc Quân; hoặc bị tước mất giấy phép hành nghề, như trường hợp LS Võ An Đông; hoặc bị hành hung như trường hợp LS Trần Thu Nam và LS Lê Văn Luân. Với tiền lệ của

cơ quan công an tỉnh Long An, vai trò của luật sư trong các vụ án chính trị sẽ càng suy giảm, và luật sư có thể sẽ phải đối diện với lựa chọn đi tị nạn vì bảo vệ thân chủ theo đúng pháp luật.

3.3. Gia tăng đàn áp khối xã hội dân sự

Chính phủ Việt Nam kiểm soát và hạn chế sự thành lập của các tổ chức xã hội dân sự bằng các quy định và thủ tục pháp lý trong việc thành lập, xin tài trợ và hoạt động. Các NGO phải có sự phê duyệt của chính phủ ở cấp trung ương trước khi tổ chức các hội nghị có sự tài trợ hoặc tham gia của nước ngoài. Ngay cả trong các hoạt động bình thường, các tổ chức phi chính phủ luôn bị Bộ công an giám sát và chất vấn một cách không chính thức. Để tổ chức các sự kiện văn hóa, hội nghị, hội thảo cần có Giấy phép tổ chức sự kiện, hội thảo do cơ quan có thẩm quyền cấp, dựa trên các văn bản pháp luật liên quan như Nghị định 103/2009/NĐ-CP, Nghị định 01/2012/NĐ-CP, Nghị định 79/2012/NĐ-CP, Quyết định 76/2010/QĐ-TTg. Theo đó, các sự kiện có sự tham dự của yếu tố nước ngoài thì phải xin cấp phép bởi các Bộ ngành theo lĩnh vực liên quan. Đặc biệt, các sự kiện, hội thảo có nội dung về an ninh quốc phòng, chính trị, biên giới lãnh thổ, tôn giáo, nhân quyền thì phải có sự đồng ý của Thủ tướng Chính phủ.

Bằng cách này, chính quyền đã ngăn chặn thành công sự hình thành và phát triển của nhiều hội nhóm, tổ chức xã hội dân sự có tư tưởng cởi mở và độc lập. Bởi vậy, các tổ chức xã hội dân sự tại Việt Nam có thể được chia thành các tổ chức “phản động” (hay “underground/chìm” ám chỉ các tổ chức không được chính quyền cấp phép thành lập) và các tổ chức NGO chính thống (được chính quyền cho phép thành lập). Khác với các tổ chức không được công nhận, các NGO chính thống này vẫn được coi là nằm ở vùng an toàn hoặc tương đối an toàn trong khu vực xã hội dân sự. Họ có thể bị công an theo dõi, bị mời làm việc thường xuyên và bị gây sức ép nhưng chưa có ai bị bắt bớ, giam cầm, cũng chưa khi nào nhiều NGO nổi tiếng đột ngột dừng hoạt động trong một thời gian ngắn như trong 3 năm qua.

Xu hướng này vẫn tiếp tục trong năm 2023 với việc công an bắt giữ thêm 3 trí thức:

- Ông Hoàng Ngọc Giao, Viện trưởng Viện nghiên cứu Chính sách, Pháp luật và Pháp triển (LPD) và tác giả của nhiều bài viết, nghiên cứu phản biện chính sách, đã bị bắt giữ vào ngày 16/12/2022 với cáo buộc trốn thuế (điều 200 BLHS 2015). Trước khi bị bắt, ông Giao là một trong những trí thức đưa nhiều ý kiến phản biện và vận động cải tổ các chính sách về đất đai, ông cũng thường xuyên nhận phỏng vấn của đơn vị truyền thông quốc tế như BBC Tiếng Việt. Hồi năm

2020, ông Giao lên tiếng yêu cầu thành lập ủy ban độc lập để điều tra vụ đột kích của công an vào xã Đồng Tâm, dẫn tới cái chết cho cụ Lê Đình Kinh và 3 chiến sĩ công an.

- Bà Hoàng Thị Minh Hồng, nhà hoạt động môi trường có tiếng, đã bị bắt giữ vào ngày 31/5/2023. Bà Hồng bị cáo buộc trốn thuế số tiền 6,7 tỷ và bị tuyên án 3 năm tù giam vào ngày 28/9/2023. Trước đó, vào năm 2022, tổ chức CHANGE mà bà Hồng là người sáng lập đã phải tuyên bố dừng chấm dứt hoạt động sau 10 năm thực hiện các dự án và vận động chính sách về vấn đề môi trường.

- Bà Ngô Thị Tố Nhiên, Giám đốc Điều hành Sáng kiến Chuyển đổi Năng lượng Việt Nam (VIETSE), một tổ chức tư vấn độc lập tập trung vào chính sách năng lượng xanh, đã bị bắt giữ vào ngày 15/9 với cáo buộc Chiếm đoạt tài liệu của cơ quan tổ chức (Đ. 342 BLHS 2015). Bà Nhiên bị cáo buộc là đã nhận tài liệu liên quan tới hoạt động của lưới điện 500kV và 200kV của Tập đoàn Điện lực Việt Nam (EVN). Giới chức nói đây là các tài liệu thuộc loại không được chia sẻ.¹⁰ Theo nguồn tin của Dự án 88,¹¹ vào thời điểm bị giam giữ, bà Nhiên đang hợp tác với văn phòng Việt Nam của Chương trình Phát triển Liên Hợp Quốc (UNDP) để thực hiện Đối tác Chuyển đổi Năng lượng Công bằng (JEPT), một cam kết trị giá 15,5 tỷ đôla của nhóm G-7 và các nước khác nhằm giúp Việt Nam giảm sử dụng năng lượng than hoá thạch.

Có thể thấy trong 3 năm gần đây, những lãnh đạo của các tổ chức NGO có đăng ký bị bắt giữ đều là những người có chuyên môn và năng lực vận động chính sách mạnh về vấn đề môi trường và quyền của người lao động, hai trụ cột trong mục tiêu bền vững của các hiệp định thương mại thế hệ mới. Tuy nhiên, việc từng bị kết án hình sự sẽ tước đi cơ hội để những chuyên gia này tham gia giám sát độc lập theo cơ chế của các hiệp định thương mại như cơ chế DAG của EVFTA. Điều 3 Quyết định số 1972/QĐ-BCT của Bộ Công Thương về Thành lập nhóm tư vấn trong nước DAG Việt Nam quy định rằng các tổ chức từng có hành vi vi phạm pháp luật sẽ không được xét làm thành viên của DAG Việt Nam. Do đó, việc bắt giữ và kết án tù những nhà hoạt động trên khó thoát khỏi ảnh hưởng của động cơ chính trị từ chính phủ Việt Nam nhằm triệt tiêu tính độc lập của khối xã hội dân sự.

¹⁰ <https://www.bbc.com/vietnamese/articles/cw4jp2vix0ko>

¹¹ <https://www.voatiengviet.com/a/viet-nam-bat-giam-chuyen-gia-nang-luong-ngo-thi-to-nhien-vai-ngay-sau-chuyen-tham-cua-tt-biden/7276146.html>

Việc bắt bớ các nhà hoạt động và ép giải thể hàng loạt tổ chức NGO chính thống như trên là tiền lệ chưa từng có tại Việt Nam. Điều này đã thành công tạo ra tâm lý e dè cho phần còn lại của khối xã hội dân sự. Nhiều nguồn tin cho biết các NGO Việt Nam đã e dè hơn trong việc soạn thảo và nộp báo cáo bóng lên các cơ chế nhân quyền quốc tế. Các tổ chức này cũng từ chối thực hiện dự án hoặc nhận tài trợ từ LHQ hay chính phủ quốc tế do e ngại bị vi phạm quy định về thuế và nhận tài trợ vốn rất phức tạp.

3.4. Đàn áp xuyên biên giới

Chính phủ Việt Nam trước đây chỉ có khả năng bắt giữ và bỏ tù những người bất đồng chính kiến ở trên lãnh thổ Việt Nam và chặn lại sự ảnh hưởng của những nhà hoạt động ở nước ngoài trên không gian mạng, thì trong năm 2023, nhà cầm quyền đã cho thấy khả năng và tham vọng kiểm soát tư tưởng xuyên biên giới.

Vào 13/4/2023, blogger Đường Văn Thái, người bất đồng chính kiến có tiếng trên mạng xã hội, đột nhiên mất tích trên đường phố Thái Lan. Sau 3 ngày, công an tỉnh Hà Tĩnh thông tin rằng đã phát hiện ông Thái “xâm nhập trái phép vào Việt Nam” qua lối mòn ở biên giới và tạm giữ ông để điều tra. Đến giữa tháng 7/2023, Bộ Công an ra thông báo về việc bắt giam YouTuber Đường Văn Thái với cáo buộc “Tuyên truyền chống Nhà nước” theo Điều 117 Bộ luật Hình sự. Từ tháng 4 tới nay, gia đình của Đường Văn Thái không được thăm gặp hay gọi điện. Ngoài thông tin một chiều từ phía Bộ Công an, không thể xác minh tình trạng sức khỏe của Đường Văn Thái khi bị giam trong hệ thống trại giam của Việt Nam.

Một trong những hình ảnh cuối cùng của ông Thái trước khi bị bắt tích vào ngày 13/4/2023 (nguồn: BBC Tiếng Việt)

Blogger Đường Văn Thái là một người bất đồng chính kiến nổi tiếng trên mạng xã hội và là một nhà báo công dân với nhiều thông tin và bài phân tích sâu về nghị trường Việt Nam. Do những đàn áp ở Việt Nam, ông Thái đã phải sang Thái Lan từ năm 2019 và được Cao uỷ LHQ về người tị nạn cấp quy chế tị nạn vào tháng 7/2020.

Trước vụ việc của ông Đường, Việt Nam đã có tiền lệ bắt cóc người Việt từ trên lãnh thổ một quốc gia khác:

- Năm 2007, Việt Nam thực hiện cuộc bắt cóc một nhà sư người Khmer Krom, đại đức Tim Sakhorn từ Campuchia về giam tại Việt Nam.¹²
- Năm 2017, Việt Nam đã thực hiện cuộc bắt cóc Trịnh Xuân Thanh, một cá nhân bị cáo buộc thực hiện hành vi tham nhũng nghiêm trọng tại Việt Nam, từ nước Đức.
- Năm 2019, Việt Nam thực hiện cuộc bắt cóc nhà báo bất đồng chính kiến Trương Duy Nhất từ Thái Lan về Việt Nam.

Hành động của chính phủ Việt Nam là sự vi phạm nghiêm trọng quy ước và điều luật quốc tế và là sự đe dọa tới tính mạng, sức khỏe của người Việt sinh sống tại quốc gia khác. Các cuộc

¹² <https://www.rfa.org/vietnamese/news/programs/OverseasVietnamese/Khmer-Krom-Monks-admitted-to-resettle-in-Sweden-and-Holland-05202010064756.html>

bắt cóc này được thi hành tinh vi và kín kẽ, ít bằng chứng trực tiếp cho thấy sự liên quan trực tiếp của chính phủ Việt Nam ngoài hệ quả sau cùng là những người trên đều xuất hiện trong phiên tòa ở Việt Nam dưới tư cách bị cáo tội hình sự nghiêm trọng. Trong khi đó, chính quyền Việt Nam lại không phải hứng chịu nhiều chế tài quốc tế, dẫn tới việc tái diễn các vụ việc tương tự.

4. Tù nhân lương tâm

Hệ thống trại giam và nhà tù tại Việt Nam không có cơ chế giám sát độc lập về tình trạng của tù nhân hay điều tra về những khiếu nại tra tấn, phân biệt đối xử. Do đó, các tù nhân, đặc biệt là các tù nhân chính trị thường xuyên bị đàn áp và trả thù bằng nhiều hình thức khác nhau khi ở trong tù.

4.1. Tra tấn trong tù

Việc tra tấn diễn ra khá thường xuyên trong hệ thống nhà tù, ở cả giai đoạn tạm giam và thi hành án:

- Ngày 28/3/2023, nhà hoạt động Trương Văn Dũng đã tố cáo trong phiên tòa ở Tòa án Nhân dân thành phố Hà Nội rằng ông bị cai tù đánh trong thời gian bị giam tại nhà giam Hỏa Lò, và được đưa đi cấp cứu nhiều lần trong 15 ngày.

- Ngày 5/7/2023, Phan Tất Thành, một admin của trang Nhật Ký Yêu Nước đã bị chính quyền bắt giữ tùy tiện và tra tấn để lấy thông tin. Không chỉ tra tấn nhà hoạt động này, công an còn triệu tập mẹ và em trai của ông Thành lên để tra khảo. Tại đây, mẹ Thành ngoài 70 tuổi, bị ít nhất hai công an đánh đến ói máu, ngất xỉu tại chỗ. Em trai Thành bị một nhóm công an viên thay nhau đánh và chích điện.¹³

- Ngày 5/9/2023, TNLT Đặng Đình Bách thông báo cho gia đình biết mình bị hành hung trong trại giam. Ông Bách bị đánh vào phía sau đầu, gây thâm tím và đau đầu kéo dài, sau khi kể với gia đình về việc ông cùng 3 TNLT khác (Trần Huỳnh Duy Thức, Nguyễn Trọng Bằng và Nguyễn Thanh Quang) bị một nhóm phạm nhân dùng dao uy hiếp vì 4 người này làm đơn yêu cầu trại giam phải niêm yết công khai định mức khẩu phần ăn của tù nhân.

Với điều kiện sống khắc nghiệt kèm theo tra tấn, nhiều TNLT đã tử vong trong trại giam. Mục sư Tin Lành Đinh Diêm, người đang thi hành án tù 16 năm về tội danh “hoạt động nhằm lật

¹³ <https://www.datviet.com/cuu-admin-nhat-ky-yeu-nuoc-bi-tra-tan-ep-cung/>

đồ chính quyền” ở Trại giam số 6, tỉnh Nghệ An, đã qua đời vào ngày 04/1/2023. Gia đình đặt ra nhiều nghi ngờ về cái chết đột ngột của ông Diễm khi sức khoẻ của ông thời gian gần đây đã tốt lên, và trên thi thể của ông Diễm có xuất hiện nhiều vết bầm ở cổ và cổ chân, trong miệng có vết thương.¹⁴

4.2. Điều kiện sống tệ hại

Mọi tù nhân đều bắt buộc phải làm việc vất vả suốt ngày mà không được quyền hưởng thành quả do công việc họ làm. Những công việc mà các tù nhân bắt buộc làm thường rất nặng nề, nguy hiểm hoặc tiếp xúc với các chất độc hại, như đập đá, đúc gạch, làm mộc hya làm đồ vàng mã. Tuy nhiên, tù nhân không được trang bị trang phục và các biện pháp bảo hộ thích hợp khi làm việc, dẫn tới các hệ quả về sức khoẻ.

Thứ đến, mặc dù làm việc vất vả, các tù nhân phải sống trong những điều kiện rất tồi tệ về mọi mặt từ nơi ở, thực phẩm đến vệ sinh, y tế. Nhiều cựu tù nhân đã báo cáo về việc bị giam trong phòng giam chật hẹp, đông người; phòng giam rất nóng vào mùa hè và lạnh vào mùa đông; một số trại giam còn ngược đãi tù nhân bằng cách tháo dỡ quạt vào mùa hè nóng bức. Thực phẩm cung cấp không đúng quy định và không vệ sinh; nước bẩn và ô nhiễm; một số trại giam gần công trường nên phạm nhân phải chịu ô nhiễm tiếng ồn và ô nhiễm không khí. Đa số tù nhân đều mắc bệnh về da và xương khớp do điều kiện sống quá khắc nghiệt. Trong khi đó, nhiều trại giam không cho phạm nhân được thăm khám bệnh đầy đủ, khiến bệnh tình trở nặng.

Nhà hoạt động chống BOT bản Đặng Thị Huệ, bị án 39 tháng tù giam tại Trại giam số 5, tỉnh Thanh Hoá, chia sẻ mình bệnh xương khớp và u nang thanh quản sau khi mãn hạn tù ngày 16/01/2023. Bà Huệ cho biết trong thời gian ở tù, bà và tù nhân bị giam trong phòng giam chật hẹp, mỗi người chỉ có 60 cm để nằm ngòai và sinh hoạt, dẫn tới tê liệt dây thần kinh ở tay chân. TNLT Huỳnh Thị Tô Nga, người rời khỏi trại giam B5 tỉnh Đồng Nai vào tháng 3/2023, chia sẻ trải nghiệm tương tự. Bà Nga cho biết phòng giam chật hẹp, tối tăm, không khí không được lưu thông, điều này dẫn tới suy giảm thị lực và các bệnh viêm da.

Điều kiện sống hà khắc như vậy khiến nhiều người khỏe mạnh trở nên ốm yếu, người vốn có bệnh thì ngày càng kiệt quệ. Có thể kể tới trường hợp TNLT Vũ Quang Thuận, người đang bị

¹⁴ <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/family-of-prisoner-of-conscience-at-prison-camp-6-questions-his-death-01062023103939.html>

giam tại trại giam Nam Hà, tỉnh Hà Nam. Theo thông tin từ gia đình TNLT, ông Thuận bị nhiều bệnh kể từ khi bị bắt trong đó nghiêm trọng nhất là xuất huyết dạ dày vào tháng 7/2023. Ngoài ra, ông Thuận còn mắc nhiều bệnh mạn tính như hen suyễn, viêm xoang, tắc nghẽn phổi. Theo lời kể của một cựu TNLT Nguyễn Viết Dũng, người ở cùng trại giam, ông Thuận từng bị trại giam kỷ luật và giam riêng trong hơn một năm. Tới 5/2022, ông Thuận được trở lại khu giam chung của tù nhân chính trị thì bộc lộ sức khoẻ yếu trầm trọng với cơ thể gầy gò còn 38kg.¹⁵ Tình trạng sức khoẻ của ông Thuận đang ở mức đáng báo động. Gia đình nhiều lần làm đơn xin trại giam cho ông Thuận được chữa bệnh tại bệnh viện nhưng đều bị từ chối.

Ngoài điều kiện sinh hoạt dưới mức tiêu chuẩn, các tù nhân còn bị tước các quyền cơ bản khác mà luật pháp quy định. Ngày 5/4/2023, tù nhân lương tâm Lê Đình Lượng, người đang thụ án 20 năm tại trại giam Nam Hà, cho gia đình biết giám thị trại giam ngăn cản quyền tự do thực hành tôn giáo của tù nhân bằng cách hạn chế Kinh Thánh. Trại giam cũng không cho ông Lê Đình Lượng giấy bút nhằm cản trở ông viết đơn khiếu nại về chế độ ngược đãi nơi đây. Cựu TNLT Nguyễn Viết Dũng chia sẻ trên trang facebook cá nhân sau về việc giám thị trại giam Nam Hà, tỉnh Hà Nam, ngăn cản quyền được học tập của tù nhân bằng cách từ chối cấp giấy bút và tịch thu tiêu huỷ những tập vở tù nhân viết ra.

5. Quyền tự do tôn giáo

5.1. Chính sách Tôn giáo

Ngày 9/3/2023, chính phủ Việt Nam đã công bố *Sách trắng về Tôn giáo và Chính sách tôn giáo*, và gọi đó như tuyên ngôn về chính sách đảm bảo quyền tự do tôn giáo ở Việt Nam, cũng như nỗ lực của chính phủ nhằm hoàn thiện hệ thống pháp luật về tín ngưỡng, tôn giáo. Trước đó, vào tháng 12/2022, Bộ ngoại giao Hoa Kỳ đã đưa Việt Nam vào Danh sách theo dõi đặc biệt vì các vi phạm tự do tôn giáo. Chính phủ Việt Nam đã ngay lập tức lên án động thái này của Hoa Kỳ, cho rằng đánh giá không khách quan và dựa trên những thông tin không chính xác.

Chính quyền Việt Nam hạn chế các hoạt động thực hành tôn giáo bằng các quy phạm pháp luật, quy định về đăng ký và hoạt động. Luật Tín ngưỡng, tôn giáo 2016 vẫn áp dụng một quy

¹⁵ <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/former-poc-nguyen-viet-dung-says-activist-vu-quang-thuan-has-very-bad-health-in-prison-10042023053449.html>

trình đăng ký và công nhận các nhóm tôn giáo gồm nhiều bước, nhiều cấp xét duyệt nhằm duy trì mối quan hệ xin – cho giữa nhà nước và các tổ chức tôn giáo. Thứ nhất, tổ chức tôn giáo phải có sự công nhận của chính quyền mới được hoạt động hợp pháp (Điều 2.12 và Chương V, Mục 1); thứ hai, mọi sinh hoạt tôn giáo phải được đăng ký, nói một cách rõ ràng hơn là phải xin phép, và phải xin phép nghĩa là có thể bị từ chối (Chương IV); và thứ ba là chính quyền vẫn tiếp tục có quyền can thiệp vào sinh hoạt nội bộ của các tôn giáo, đặc biệt là trong việc tuyển chọn, phong chức, và bổ nhiệm tu sĩ. (Chương V, Mục 2 và 3). Những quy định này trái ngược với các tiêu chuẩn nhân quyền phổ quát được ghi nhận trong UDHR và ICCPR, các văn bản quốc tế Việt Nam đã cam kết tôn trọng và thực thi. Và chính quyền lạm dụng các quy định pháp lý để công nhận chỉ 43 tổ chức thuộc 16 tôn giáo và biến các nhóm tôn giáo lớn và lâu đời như Giáo Hội Phật Giáo Việt Nam Thống Nhất, Giáo Hội Phật Giáo Hòa Hảo Thuận Túc, Cao Đài Giáo Chơn Truyền thành các tổ chức ngoài vòng pháp luật.

Ngày 24/11/2023, Ban Chấp hành Trung ương Đảng ra Nghị quyết số 43 về về thực hiện chính sách đại đoàn kết dân tộc, trong đó xác định tôn giáo có vai trò quan trọng trong thực hiện chính sách đại đoàn kết. Theo đó, nhà nước sẽ sử dụng tôn giáo bằng việc tập hợp các chức sắc, chức việc tôn giáo trung thành với nhà nước, và đề nghị những người này tham gia “phong trào thi đua yêu nước” do Mặt trận Tổ quốc và chính quyền các cấp phát động. Các chức sắc, chức việc tôn giáo tuyên truyền, vận động người dân thực hiện “nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm quốc phòng, an ninh, đối ngoại của địa phương, đất nước”. Nhà nước sẽ “bảo đảm để các tổ chức tôn giáo hoạt động bình đẳng theo quy định của pháp luật và hiến chương, điều lệ được nhà nước công nhận”. Đồng thời, nghị quyết nêu rõ chính quyền sẽ “tôn trọng, khuyến khích phát huy những giá trị văn hóa, đạo đức tốt đẹp và các nguồn lực của các tôn giáo cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ tổ quốc”.

Những chính sách liên quan đến tôn giáo trong nghị quyết này thêm một lần nữa khẳng định các tổ chức tôn giáo sẽ không được phép hoạt động độc lập. Do đó, với chính quyền Việt Nam, tôn giáo không phải là một quyền con người, mà là công cụ chính trị để kiểm soát người dân, đặc biệt là người dân tộc thiểu số. Các tổ chức tôn giáo phải trung thành với nhà nước, phải giúp nhà nước kiểm soát tư tưởng của người dân và thực hiện các chính sách đại đoàn kết.

5.2. Đàn áp đạo các tôn giáo nhỏ ở miền núi phía Bắc

Chiến dịch đàn áp đạo Dương Văn Minh tại các tỉnh miền núi phía Bắc được tiếp tục trong năm 2023. Ngày 28/3/2023, tỉnh ủy Cao Bằng cho biết đã “vận động thành công” 562 người dân từ bỏ đạo Dương Văn Minh trong chiến dịch đấu tranh lần thứ hai của chính quyền.⁷ Chính quyền tỉnh Cao Bằng đặt mục tiêu rằng đến năm 2024 sẽ buộc tất cả người dân trong tỉnh từ bỏ đạo Dương Văn Minh. Và để thực hiện mục tiêu này, ngày 12/4/2023, một đoàn cán bộ khoảng 15 người của xã Nam Quang, huyện Bảo Lâm, tỉnh Cao Bằng đã đi từng bản để ép người dân ký giấy từ bỏ đạo bằng cách khoá tay, bôi mực đỏ vào ngón tay ép điểm chỉ lên tờ cam kết. Khi người dân chần chừ thì thêm 60 công an huyện tới trợ giúp đoàn cán bộ xã ép người dân ký giấy cam kết.¹⁶ Đạo Dương Văn Minh do ông Dương Văn Minh sáng lập từ khoảng năm 1989 với mục tiêu kết hợp giáo lý của Tin Lành với phong tục của dân tộc Hmông để cải thiện tập tục, sinh hoạt của cộng đồng này trở nên phù hợp với cuộc sống hiện đại. Chính quyền quy kết tôn giáo này là mê tín, và ông Dương Văn Minh lợi dụng tôn giáo nhằm chống chính quyền, kích động tâm lý ly khai trong cộng đồng người Hmông.

Bàn thờ tại nhà người dân theo đạo Dương Văn Minh (trái) và sau khi bị công an đột nhập vào nhà để dỡ bỏ trong năm 2022 (Nguồn: RFA)

¹⁶ <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/authorities-in-cao-bang-province-force-multiple-followers-of-duong-van-minh-to-renounce-their-faith-04132023083823.html>

Không chỉ xây dựng chiến dịch nhắm vào tín ngưỡng Dương Văn Minh, chính quyền còn đặt mục tiêu xoá bỏ nhiều tôn giáo nhỏ và mới.

Đạo San sư khe tọ (hay còn gọi là đạo Cơ đốc ba ngôi) được một người Trung Quốc truyền vào tỉnh Hà Giang, phía Bắc Việt Nam từ năm 1997. Trong 10 tháng đầu năm 2023, chính quyền huyện Mèo Vạc đã tổ chức hai đợt cao điểm tuyên truyền người dân từ bỏ đạo San sư khe tọ để quay lại phong tục tập quán truyền thống. Có 125 hộ, với 629 khẩu được cho là “tự nguyện từ bỏ đạo”. Vào ngày 22/11/2023, công an tỉnh Hà Giang thông báo đã xoá bỏ hoàn toàn đạo San sư khe tọ ra khỏi xã Xín Cái và Khâu Vai, huyện Mèo Vạc. Đề án số 23 ngày 23/11/2018 của Tỉnh ủy Hà Giang về “phòng ngừa, đấu tranh, giải quyết tình hình hoạt động của các tà đạo, đạo lạ trên địa bàn tỉnh giai đoạn 2018 – 2025” đặt mục tiêu sẽ mở thêm đợt trấn áp thứ ba vào cuối năm 2023 và đầu năm 2024.¹⁷

Hội Thánh Chúa Thương Chúng Ta là một nhóm tôn giáo theo Kito giáo được sáng lập bởi bà Vừ Thị Dợ và được truyền vào Việt Nam từ năm 2017. Tuy nhiên, chính quyền Việt Nam coi đây là tà giáo và quyết tâm triệt phá. Theo báo cáo của ông Chang A Páo, trưởng nhóm quản lý điểm nhóm của hội thánh này ở bản Pà Khà, xã Tà Tổng, huyện Mường Tè, Lai Châu, ngày 27/8/2023, một đoàn cán bộ địa phương gồm công an tỉnh, huyện, và xã cùng cán bộ dân sự xã và bản đến điểm sinh hoạt ở nhà ông này để buộc các tín đồ rời khỏi điểm nhóm họp. Một điểm nhóm khác ở bản Pà Khà cũng bị chính quyền ngăn cấm sinh hoạt tôn giáo vào ngày 27/8/2023, dẫn tới xô xát giữa công an và các tín đồ, một số tín đồ bị thương ngoài da, một người bị thương nặng phải đi cấp cứu ở bệnh viện.

5.3. Đàn áp các Hội thành Tin Lành độc lập ở Tây Nguyên

Ngày 22/2/2023, chính quyền và công an tỉnh Đắk Lắk đã ngăn cản buổi tiếp xúc giữa đại diện Tổng lãnh sự quán Hoa Kỳ với một số thầy truyền đạo của Hội Thánh Tin Lành Đấng Christ Tây Nguyên, hệ phái tin lành chưa được chính quyền Việt Nam công nhận. Các clip và hình ảnh lại sự việc cho thấy chính quyền và công an mặc thường phục kéo tới chặn cửa ra vào, ngăn cản phái đoàn ngoại giao tiếp xúc với những người theo đạo dưới bất kỳ hình thức nào. Những người truyền đạo cho biết nơi diễn ra cuộc gặp đã bị công an giám sát từ trước, một số thầy truyền đạo

¹⁷ <http://hagiangtv.vn/doi-song-xa-hoi/202306/meo-vac-to-chuc-cho-cac-ho-gia-dinh-theo-ta-dao-ky-cam-ket-quay-lai-phong-tuc-tap-quan-truyen-thong-b555410/>

khác bị canh cửa, bị đe dọa không được phép ra ngoài trong hôm đó. Phái đoàn của Hoa Kỳ sau đó đã không thể tiến hành cuộc gặp và phải ra về.

Một phụ nữ mặc thường phục đang ngăn chặn phái đoàn ngoại giao Hoa Kỳ tại nhà ông Y Cung Niê ngày 22/2/2023. (Nguồn: Người Thương vì Công lý)

Sau sự việc trên, một số tín đồ của Hội Thánh Tin Lành Đấng Christ đã bị chính quyền bắt giữ. Thầy truyền đạo Y Krec Bya, một trong những người tổ chức buổi gặp, đã bị bắt giữ vào 08/4/2023 với cáo buộc phá hoại khối đại đoàn kết (Điều 116 BLHS 2015). Ông Y Krec Bya là nhà hoạt động cho quyền tự do tôn giáo ở tỉnh Đắk Lắk, ông đã thu thập thông tin và soạn thảo báo cáo để vận động cho quyền sinh hoạt tôn giáo chính đáng ở Tây Nguyên. Một thầy truyền đạo khác, Nay Y Blang, đã bị công an tỉnh Phú Yên bắt giữ ngày 18/5/2023 với cáo buộc vi phạm điều 331 BLHS 2015. Tháng 9 năm 2022, ông Nay Y Blang từng bị công an câu lưu khi cố gắng tới gặp đại diện phái đoàn ngoại gia Hoa Kỳ ở Việt Nam để phản ánh về tình trạng vi phạm quyền tự do tôn giáo.

Chính quyền địa phương ở các tỉnh Tây Nguyên thường xuyên sách nhiễu, câu lưu những tín đồ các hội thánh Tin Lành độc lập ở các tỉnh này. Ngày 01/6/2023, thầy truyền đạo Y Broc Bya bị bắt khi đang trên đường đi làm nương cùng vợ. Thầy truyền đạo Y Bhuar Bdap và tín đồ Y Gruih Niê bị công an câu lưu khi họ đang trên đường đi cầu nguyện. Ba người này là tín đồ của hai Hội thánh Tin Lành độc lập khác nhau ở huyện Cư Kuin, tỉnh Đắk Lắk. Vào ngày 15/11/2023, chính quyền tỉnh Đắk Lắk đã ngăn cản các tín đồ Hội thánh Tin lành Đấng Christ Tây Nguyên đang tụ tập cầu nguyện tại nhà bà H Ik Kbuôr, xã Êa Bar, huyện Buôn Đôn. Đến ngày 17/11/2023, chính quyền đã triệu tập một số tín đồ để tra khảo và ép ký cam kết không được tự do sinh hoạt tôn giáo.

Cũng như Hội Thánh Tin Lành Đấng Christ, nhiều Hội thánh Tin Lành tư gia đã nhiều lần nộp đơn lên chính quyền để đề nghị hướng dẫn đăng ký sinh hoạt nhưng chính quyền địa phương không trả lời. Thậm chí, chính quyền còn lợi dụng những đơn từ này để lấy thông tin sách nhiễu các tín đồ. Đơn cử như trong tháng 5/2023, một nhóm Tin Lành tại gia ở huyện Cư Mgar, tỉnh Đắk Lắk đã viết đơn mời chính quyền và Chủ tịch nước Võ Văn Thưởng tới cùng tham gia sinh hoạt tôn giáo trong tháng 6. Nhóm tín đồ không nhận được hồi âm cho lời mời trên. Sau nhiều tháng, chính quyền xã Cư Suê gửi giấy mời với nội dung “Hướng dẫn các thủ tục thành lập điểm sinh hoạt tôn giáo” vào ngày 31/10 tới các tín đồ. Tuy nhiên, khi nhóm tín đồ Tin Lành tới trụ sở ủy ban xã thì bị công an bắt giữ đưa về trụ sở công an huyện Cư Mgar. Nhóm tín đồ này được thả sau 5 ngày bị giam giữ tùy tiện để tra khảo.¹⁸

Tại khu vực Tây Nguyên, chính quyền cấm các hội thánh Tin Lành độc lập do lo ngại về vấn đề an ninh, tuyên truyền chống nhà nước trong lúc người dân tụ họp cầu nguyện. Những năm gần đây, chính quyền rất kiên quyết trong việc xóa sổ những hội thánh này. Đáng quan ngại hơn, từ sau vụ nổ súng vào hai đồn công an xã tại tỉnh Đắk Lắk vào tháng 6/2023, kênh truyền thông của Bộ Công An, An ninh TV, đã cáo buộc Hội thánh Tin Lành Đấng Christ Tây Nguyên là tổ chức phản động và xem đây là lý do để tiêu diệt tổ chức tôn giáo này.¹⁹

¹⁸ <https://www.voatiengviet.com/a/cong-an-viet-nam-cau-luu-bon-tin-do-tin-lanh-doc-lap-o-tay-nguyen/7346660.html>

¹⁹ ANTV (video): <https://www.youtube.com/watch?v=NP03Tb9vNtE>

5.4. Kìm hãm sự phát triển của các tổ chức tôn giáo đã được công nhận

Cuối năm 2022, truyền thông đưa tin về một người phụ nữ dân tộc H'mông đã phải trốn sang Thái Lan sau khi bị chính quyền địa phương cưỡng ép từ bỏ niềm tin tôn giáo. Bà Lầu Y Tòng là một người khuyết tật nhẹ, thuộc dân tộc H'mông ở huyện Kỳ Sơn, tỉnh Nghệ An. Bà bắt đầu theo đạo Tin Lành từ khoảng 2020 sau khi được tiếp xúc với giáo lý qua Internet. Niềm tin tôn giáo của bà Tòng bị hàng xóm phát hiện và báo với chính quyền. Chính quyền địa phương đã ngay lập tức thực hiện nhiều biện pháp ép bà Tòng từ bỏ đạo, từ gặp gỡ thuyết phục, đe dọa, phát lao bêu xấu và quy kết việc bà Tòng theo đạo Tin Lành là vi phạm pháp luật. Bà Tòng do đó bị cô lập ở địa phương, bị đui đánh và đe dọa tính mạng khiến bà phải trốn đi tị nạn ở Thái Lan.

Cũng trong đầu năm nay, chính quyền huyện Tương Dương, tỉnh Nghệ An đã đàn áp 5 gia đình theo đạo Tin Lành, bắt giữ 5 người đàn ông trong các gia đình này. Chính quyền địa phương sử dụng nhiều biện pháp đàn áp như đốt cháy lúa gạo, chém giết trâu bò, phát loa truyền thanh bêu rêu các gia đình theo đạo nhằm chia rẽ và cô lập họ với hàng xóm xung quanh. Chính quyền địa phương còn lắp đặt camera giám sát tại đường vào làng nhằm kiểm soát bất cứ ai ra vào, hay tiếp xúc các gia đình nạn nhân. Đồng thời, công an và chính quyền cũng kết hợp tuyên truyền, thuyết phục các gia đình nhằm khiến họ nghe lời và từ bỏ tôn giáo.

Trong hai vụ việc trên, các nạn nhân đều tham gia sinh hoạt tôn giáo với Hội Thánh Tin Lành Việt Nam, tổ chức tôn giáo đã được chính quyền công nhận. Tổng hội thánh miền Bắc khi nhận được thông tin về các vụ việc đã có động thái liên hệ với chính quyền địa phương nhằm xác nhận rằng việc sinh hoạt tôn giáo trên là đúng pháp luật và được chính quyền trung ương cho phép, tuy nhiên, sự đàn áp tại địa phương cũng không hề suy giảm.

Theo Báo cáo Tự do Tôn giáo của Bộ Ngoại Giao Hoa Kỳ năm 2022²⁰, đây là năm thứ tư liên tiếp chính quyền Việt Nam không công nhận bất kỳ tổ chức tôn giáo mới nào, kể cả chi nhánh của các nhóm lớn hơn đã được phê duyệt trước đó. Ví dụ, Giáo hội Báp-tít Việt Nam đã nộp khoảng 40 đơn đăng ký sinh hoạt tôn giáo tập thể tại các tỉnh miền núi phía Bắc, nhưng hầu như không thành công. Ngoài Giáo hội Báp-tít Việt Nam, nhiều nhóm tôn giáo đã gửi hồ sơ đăng ký nhưng cũng không được công nhận.

²⁰ Vietnam 2022 International Religious Freedom. (2023, May 15). U.S. Department of State. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/05/441219-VIETNAM-2022-INTERNATIONAL-RELIGIOUS-FREEDOM-REPORT.pdf>

Các cơ sở Cơ đốc giáo cũng bị chính quyền sách nhiễu và ngăn chặn việc sinh hoạt tôn giáo chính đáng. Theo trang thông tin của Tổng giáo phận TP.HCM, vào ngày 22/3/2023, chính quyền xã Đắc Nông, huyện Ngọc Hồi, tỉnh Kon Tum đã can thiệp vào buổi thánh lễ đang được tổ chức tại giáo họ Phaolo, Giáo xứ Đắc Giác, xã Đắc Nông.²¹ Trong một video được giáo dân ghi lại, một người đàn ông mặc thường phục tự xưng tên là Thạch - Phó Chủ tịch xã Đắc Nông chỉ ngón tay vào người tu sĩ và chất vấn “ông này là ai” và yêu cầu dừng làm lễ để lên Ủy ban Nhân dân xã làm việc. Sau đó, một phụ nữ, được giáo dân xác định là một phó chủ tịch xã, tiến đến bàn thờ tế lễ tự ý gấp cuốn kinh thánh mà linh mục đang đọc ôm vào người và bỏ đi nhưng bị giáo dân phản đối. Một người mặc thường phục khác tắt đèn của nhà nguyện trong tiếng đọc kinh của giáo dân. Đây là buổi lễ thứ ba liên tiếp chính quyền địa phương ngăn cản việc dâng lễ của linh mục và giáo dân của giáo họ Phaolo, nơi có khoảng 20 gia đình giáo dân. Hai lần trước cũng diễn ra tương tự, và công an còn đòi thu giữ xe máy của giáo dân nhưng bị phản đối dữ dội.

Chính quyền xã Đắc Nông ngăn cản thánh lễ ở Giáo họ Phaolo ngày 22/3/2023

Sự đàn áp vốn hướng tới các nhóm tôn giáo chưa được chính quyền công nhận thì xu hướng gần đây cho thấy các dòng Kito giáo có đăng ký cũng bị đàn áp, không cho phát triển. Bên cạnh đó, vụ việc phong chức linh mục cho ông Hồ Hữu Hòa tạo ra scandal lớn trong Giáo hội công giáo Việt Nam và đặt ra nhiều nghi vấn về sự can thiệp ngầm nhưng thô bạo của chính quyền Việt Nam trong việc lựa chọn các chức sắc tôn giáo.

²¹ <https://tgpsaigon.net/bai-viet/ve-vu-viec-can-bo-pha-roi-va-xuc-pham-thanh-le-tai-giao-ho-phaolo-thuoc-giao-xu-dak-giac-68373>

6. Quyền không bị phân biệt đối xử của người thiểu số

Theo thống kê năm 2019 của Tổng cục Thống kê, Việt Nam có 54 dân tộc với người Kinh chiếm 85,7% tổng dân số và 53 dân tộc còn lại chiếm 14,3%. Đa phần các cộng đồng dân tộc thiểu số cư ngụ ở một khu vực nhất định và hình thành các đặc trưng riêng về phong tục, tín ngưỡng và tôn giáo. Mặc dù vậy, chính phủ Việt Nam từ chối thừa nhận có “người bản địa” tại quốc gia này và gọi các cộng đồng dân tộc khác người Kinh là “dân tộc thiểu số”. Đối với các cộng đồng này, chính quyền Việt Nam nói rằng họ luôn thực thi chính sách đại đoàn kết và không phân biệt đối xử, nhưng trên thực tế, có nhiều bất cập trong chính sách và cách giải quyết vấn đề thiếu tính đối thoại của chính quyền làm mẫu thuẫn sắc tộc khó được giải quyết.

Như đã phân tích ở trên, tôn giáo được chính quyền sử dụng nhưng một công cụ quản lý xã hội, nhất là với các cộng đồng người bản địa, dẫn tới việc cấm đoán các hình thức sinh hoạt tôn giáo có tính độc lập. Việc theo tôn giáo và tự tổ chức sinh hoạt tôn giáo là những nhu cầu chính đáng của người dân nhưng chính quyền luôn không chấp nhận, dù cho người dân có yêu cầu được hướng dẫn đăng ký sinh hoạt tôn giáo theo đúng pháp luật. Các nhóm Tin Lành tại gia nếu bị phát hiện đều bị công an trấn áp. Tín đồ bị mời lên làm việc, ép buộc bỏ đạo, hoặc thậm chí bị công an bắt kiểm điểm trước toàn buôn làng như một sự việc xảy ra với các tín đồ Tin Lành tại Phú Yên vào hồi đầu năm 2021²². Nhiều trường hợp từng báo cáo về việc họ bị chính quyền gây sức ép bằng các khó khăn trong thủ tục hành chính, bao gồm việc từ chối cấp giấy tờ tùy thân và xét duyệt chính sách ưu đãi kinh tế cho người dân tộc thiểu số. Và nặng nề nhất là việc những tín đồ bị bắt giữ và kết án tù nhiều năm khiến gia đình mất đi trụ cột về kinh tế.

Trong khi đó, đời sống kinh tế của người dân tộc thiểu số không hề được cải thiện. Theo một nghiên cứu năm 2023 của UNDP,²³ trong lúc chỉ chiếm khoảng 15% dân số, các sắc dân thiểu số chiếm tới 90% số người nghèo cùng cực của cả Việt Nam và hơn 50% số người nghèo đa chiều. Thu nhập bình quân của họ chỉ bằng 40-50% bình quân cả nước. Điều phần nhiều do những bất cập trong chính sách đất đai khi nhà nước thu hồi đất do người dân khai hoang để giao cho danh nghiệp tư nhân. Các chính sách lấy đất này xảy ra nhiều ở khu vực Tây Nguyên mặc dù hướng tới

²² https://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/montagnard-evangelical-church-of-christ-faithful-are-publicly-denounced-01192021165825.html

²³ <https://www.undp.org/vietnam/blog/digital-solutions-empower-ethnic-minority-women-vietnam>

mục tiêu phát triển kinh tế- xã hội cho địa phương, nhưng không tính tới tác động tới đời sống của người dân mất đất, đặc biệt khi sinh kế của phần lớn người dân là nghề nông. Người dân bị lấy đất chỉ được nhận khoản tiền đền bù ít ỏi và không được hướng dẫn chuyển đổi nghề nghiệp để ổn định cuộc sống.

Nhiều vụ kiện tranh chấp đất đai giữa người dân và doanh nghiệp đã diễn ra hàng chục năm nay mà không có hồi kết. Nhiều vụ việc còn nảy sinh xung đột bạo lực dẫn tới án mạng.²⁴ Thế nhưng những vụ việc này vẫn tiếp tục diễn ra trong năm 2023:

- Ngày 20/2/2023, người dân tộc thiểu số K’Ho ở thôn K’Ren, xã Hiệp An, huyện Đức Trọng, tỉnh Lâm Đồng đã biểu tình phản đối Dự án hồ chứa nước Ta Hoét khi chính quyền địa phương tổ chức lễ khởi công dự án này. Lực lượng công an đã sử dụng dùi cui cao su để trấn áp sự phản đối của người dân, dẫn tới một số người dân bị thương.²⁵
- Ngày 21/4/2023, hàng trăm dân cư sắc tộc Ê-đê ở xã Ea Bhók, huyện Cư Kuin, tỉnh Đắk Lắk biểu tình phản đối dự án xả thải vào hồ; lực lượng cảnh sát cơ động được điều đến trấn áp khiến nhiều người bị thương và bị bắt giữ.²⁶

Tại các tỉnh thành nơi người dân tộc thiểu số cư ngụ, số lượng công chức, viên chức là người dân tộc thiểu số vẫn còn hạn chế. Một số tỉnh ở khu vực Tây Nguyên như Lâm Đồng và Kon Tum, tỷ lệ cán bộ là người dân tộc lần lượt ở mức khoảng 6,6% và 15,86%. Tỉnh Gia Lai có khoảng hơn 50% dân số là người dân tộc thiểu số nhưng chỉ có khoảng 16,7% cán bộ toàn tỉnh là người dân tộc thiểu số.²⁷ Việc thiếu đại diện của người bản địa trong bộ máy chính quyền khiến các mâu thuẫn về đời sống không được giải quyết thấu đáo.

Những chính sách phân biệt đối xử về tôn giáo, kinh tế và chính trị trong nhiều năm đã làm sâu sắc thêm mâu thuẫn giữa những người dân tộc thiểu số ở khu vực Tây Nguyên và người Kinh. Và những mâu thuẫn dai dẳng này đã bộc phát thành sự kiện bạo lực ngày 11/6/2023 khi một nhóm người Thượng có vũ trang tấn công vào các trụ sở công quyền ở Ea Tiêu và Eatur, huyện

²⁴ <https://www.bbc.com/vietnamese/articles/cy9q0vy171eo>

²⁵ <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/lam-dong-riot-police-suppress-ethnic-minority-protesters-at-the-ta-hoet-reservoir-project-inauguration-02212023083757.html>

²⁶ <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/protest-against-waste-releasing-system-in-daklak-04242023091309.html>

²⁷ <https://nhandan.vn/nang-cao-chat-luong-can-bo-nguoi-dan-toc-thieu-so-post759843.html>

Cư Kuin, tỉnh Đắk Lắk. Vụ tấn công khiến chín người thiệt mạng, trong đó có bốn công an viên, hai cán bộ xã và ba người dân. Những người thiệt mạng đều là người Kinh.

Chính phủ Việt Nam coi vụ việc này là vụ tấn công khủng bố và thực hiện chiến dịch truy quét tội phạm rầm rộ ở Tây Nguyên và khu vực biên giới. Không chỉ vậy, rất nhiều người Kinh sinh sống ở Tây Nguyên cũng ngay lập tức tổ chức những cuộc săn lùng người dân tộc thiểu số để giao cho công an, bất chấp việc họ không biết dấu hiệu của nghi phạm và có thể đã thương nham người vô tội. Những cuộc săn lùng của người Kinh được họ quay lại và đăng tải trên mạng xã hội Tiktok như một cách thể hiện lòng yêu nước. Chính quyền tới nay đã bắt giữ và xác định được hơn 90 nghi phạm liên quan tới vụ tấn công, và sẽ xét xử họ với cáo buộc khủng bố.

Mặc dù quy kết nguyên do chính yếu của vụ tấn công ngày 11/6 là hệ quả của “việc thế lực thù địch không ngừng chống phá”, Thứ trưởng Bộ Công an Trần Quốc Tỏ cũng thừa nhận nguyên nhân sâu xa từ các vấn đề như phân hóa giàu nghèo, quản lý đất đai ở địa phương. Phát biểu được ông Tỏ đưa ra với tư cách Đại biểu Quốc hội trong phiên họp toàn thể của Ủy ban Tư pháp của Quốc hội thẩm tra báo cáo về công tác tư pháp của Chính phủ hôm 6/9.²⁸ Đây là lần đầu tiên phía cơ quan chức năng thừa nhận vụ việc hàng chục người Thượng tấn công vào hai trụ sở chính quyền, công an ở Đắk Lắk còn có nguyên nhân khác, chứ không chỉ đơn thuần là "các thế lực thù địch lôi kéo, giật dây" như báo đài Nhà nước tuyên truyền.

Có thể thấy, hệ quả của những chính sách đàn áp và phân biệt đối xử nặng nề với những người có tôn giáo và người dân tộc thiểu số tại Việt Nam đã dẫn tới những xung đột bạo lực và cả những án mạng đáng tiếc.

²⁸ <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/deputy-minister-of-public-securities-admitted-the-root-causes-of-dak-lak-attacks-rich-poor-polarization-and-land-management-09072023091806.html>

V. Kết luận

Nhìn chung, chính quyền Việt Nam trong năm 2023 vẫn đàn áp một cách có hệ thống và trên diện rộng các quyền con người khác nhau. Những quy định pháp lý và thực tiễn nhân quyền mới đang và sẽ tạo ra tiền lệ xấu với việc đảm bảo tôn trọng, thực thi và bảo vệ nhân quyền.

Việc tra tấn người bị tạm giam và tù nhân tiếp tục diễn ra. Lời kêu oan và tố cáo ép cung của nghi phạm luôn không được coi trọng và điều tra thích đáng. Sự coi thường tính mạng con người của chính quyền Việt Nam một lần nữa được chứng minh rõ qua sự việc Lê Văn Mạnh bị xử tử, bất chấp tử tù này vẫn đang kêu oan tới giây phút cuối cùng của cuộc đời.

Chính quyền Việt Nam ngày càng sử dụng các công cụ pháp lý một cách nhuần nhuyễn để kiểm soát quyền lực chính trị độc tôn. Trong năm qua, nhà chức trách đã liên tục hoàn thiện hơn các quy định pháp lý nhằm kiểm soát chặt chẽ không gian mạng. Tất cả những phát ngôn gây ảnh hưởng hoặc có tính thù ghét chế độ đều bị xử lý một cách nhanh chóng bằng các biện pháp hành chính hoặc hình sự. Phần lớn những vụ bắt giữ và xét xử trong năm 2023 thuộc về cáo buộc lợi dụng các quyền tự do dân chủ theo điều 331 BLHS 2015, một chiếc lưới rộng để chính quyền chụp bắt bất cứ tiếng nói bất đồng nào.

Các nhà hoạt động và người bảo vệ nhân quyền tiếp tục chịu sự đàn áp, sách nhiễu nghiêm trọng. Những luật sư nhân quyền và trí thức vận động chính sách cũng bị biến thành con dê tế thần cho công cuộc thống nhất ngôn luận, triệt tiêu hoàn toàn tiếng nói đối lập của nhà cầm quyền Việt Nam. Dưới sự đe dọa của chính quyền, nhiều tổ chức và cá nhân đã từ chối làm việc và hợp tác với các tổ chức quốc tế. Nhiều nhà hoạt động đã phải rời bỏ Việt Nam để tị nạn tại các quốc gia dân chủ. Và dù như vậy, những người tị nạn chính trị cũng không được an toàn khi chính quyền bắt đầu bộc lộ thêm khả năng đàn áp xuyên biên giới kể cả trên không gian mạng và đòi thực với các vụ truy tìm và bắt cóc người bất đồng chính kiến trên lãnh thổ quốc gia khác.

Bên cạnh đó, tình trạng đàn áp tôn giáo ngày càng tệ hơn, đặc biệt ở các vùng có người dân tộc thiểu số. Chính quyền không công nhận và thẳng tay đàn áp, xoá bỏ các tôn giáo thiểu số và các tổ chức tôn giáo độc lập, tự phát. Chính sách thiếu bình đẳng về chính trị và kinh tế với người dân tộc thiểu số khiến đời sống người dân không thể thoát khỏi đói nghèo. Sự áp bức toàn diện về tinh thần và vật chất như vậy đã làm sâu sắc thêm sự mâu thuẫn giữa người dân và chính quyền.

Bức tranh về Nhân quyền Việt Nam là một bức tranh lớn với nhiều khía cạnh liên quan tới nhau, tác động qua lại lẫn nhau, nhưng tựu chung lại thì chủ thể đưa ra những quyết định và gây ra những vấn đề trên đều là Chính quyền Việt Nam. Nhiều hơn một bài học về phương diện an ninh, sự việc “tức nước vỡ bờ” như vụ tấn công ngày 11/6/2023 là lời nhắc nhở rằng chính quyền cần học cách tôn trọng thực sự những quyền con người cơ bản và chính đáng của bất kỳ người dân nào sinh sống trên quốc gia này.

Phụ lục

1. Danh sách những người bị bắt từ 10/12/2022 tới 31/12/2023

STT	Họ tên	Năm sinh	Giới tính	Lĩnh vực đấu tranh/ Hội nhóm	Ngày bị bắt	Cáo buộc theo điều	Tình trạng
1.	Rlan Thih (Ama Phillip)	1980	Nam	Tôn giáo	19/12/2022	116	Đã xét xử
2.	Hoàng Ngọc Giao	1954	Nam	NGO (PLD)	16/12/2022	200	Tạm giam
3.	Hoàng Văn Vương	1978	Nam	Facebooker	3/1/2023	331	Đã xét xử
4.	Lê Minh Thế	1963	Nam	Cựu TNLT	22/02/2023	331	Đã xét xử
5.	Phan Thị Thanh Nhã	1984	Nữ	CPVNLT*	17/3/2023	109	Đã xét xử
6.	Y Kréc Byă	1978	Nam	Tin Lành	08/04/2023	116	Tạm giam
7.	Đường Văn Thái	1982	Nam	Youtuber	14/04/2023	117	Tạm giam
8.	Hoàng Thị Sơn	1958	Nữ	Đất đai	22/04/2023	331	Đã xét xử
9.	Thái Thị Bé	1956	Nữ	Đất đai	22/04/2023	331	Đã xét xử
10.	Đào Bá Cường	1961	Nam	Tra tấn	27/04/2023	331	Đã xét xử
11.	Nay Y Blang	1976	Nam	Tin Lành	18/05/2023	331	Tạm giam
12.	Hoàng Thị Minh Hồng	1972	Nữ	NGO (Change VN)	31/05/2023	200	Đã xét xử
13.	Hoàng Khương	1982	Nam	Facebooker	tháng 5/2023	331	Đã xét xử
14.	Lê Thạch Giang	1957	Nam	Facebooker	28/6/2023	331	Đã xét xử
15.	P.V.L.	2002	Nam	Facebooker	11/7/2023	117	Tạm giam
16.	Phan Tấn Thành	1986	Nam	Facebooker	5/7/2023	117	Tạm giam
17.	Dương Tuấn Ngọc	1985	Nam	Facebooker	11/7/2023	117	Tạm giam
18.	Tô Hoàng Chương	1988	Nam	Tôn giáo (Khmer Krom)	31/7/2023	331	Tạm giam
19.	Thạch Cương	1897	Nam	Tôn giáo (Khmer Krom)	31/7/2023	331	Tạm giam
20.	Danh Minh Quang	1987	Nam	Tôn giáo (Khmer Krom)	31/7/2023	331	Tạm giam

21.	Nguyễn Hoàng Nam	1982	Nam	Tôn giáo (PGHH)	5/8/2023	117	Đã xét xử
22.	Vũ Ngọc Sửu	1973	Nữ	Facebooker	22/8/2023	331	Tạm giam
23.	Hoàng Văn Luân	1988	Nam	Đất đai	23/8/2023	331	Tạm giam
24.	Ngô Thị Tố Nhiên	1974	Nữ	NGO (VIETSE)	15/9/2023	342	Tạm giam
25.	Trần Đức Thắng	1980	Nam	Facebooker	29/9/2023	331	Tạm giam
26.	Nguyễn Thu Hằng	1962	Nữ	Facebooker	27/11/2023	331	Tạm giam
27.	Trần Minh Lợi	1968	Nam	Facebooker	1/12/2023	331	Tạm giam
28.	Nguyễn Thị Xuyên	1974	Nữ	Facebooker	13/12/2023	331	Tạm giam
29.	Phan Văn Bách	1975	Nam	CHTV	29/12/2023	117	Tạm giam

*CPQGVNLT: Chính phủ Quốc gia Việt Nam lâm thời

2. Danh sách những người bị xét xử từ 10/12/2022 tới 31/12/2023

STT	Họ tên	Năm sinh	Giới tính	Lĩnh vực đấu tranh/ Hội nhóm	Ngày bị bắt	Cáo buộc theo điều	Xét xử sơ thẩm	Xét xử phúc thẩm	Số năm tù
1.	Nguyễn Đoàn Quang Viên	1982	M	CPVNLT	15/10/2021	109	13/01/2023		14
2.	Nguyễn Văn Nghĩa	1975	Nam	CPVNLT	5/11/2021	109	6/10/2022	28/3/2023	7
3.	Dương Thị Bé	1982	Nữ	CPVNLT	5/11/2021	109	6/10/2022	28/3/2023	5
4.	Phan Văn Phú		Nam	Facebooker		331	26/12/2022		2.25
5.	Huỳnh Tiến	1952	Nam	CPQGVNLT	28/4/2022	109		14/3/2023	6
6.	Huỳnh Tài	1986	Nam	CPQGVNLT	28/4/2022	109		14/3/2023	2
7.	Trương Văn Dũng	1958	Nam	HAEDC	21/5/2022	88	28/3/2023	13/7/2023	6
8.	Nguyễn Thái Hưng	1976	Nam	Youtuber	05/01/2022	331	22/11/2022	29/3/2023	4
9.	Vũ Thị Kim Hoàng	1978	Nữ	Youtuber	05/01/2022	331	22/11/2022	29/3/2023	2.5
10.	Trần Văn Bang	1961	Nam	Facebooker	01/03/2022	117	12/05/2021	29/8/2023	8
11.	Bùi Tuấn Lâm	1984	Nam	Facebooker	07/09/2022	117	25/5/2023	30/8/2023	5.5

12.	Đặng Đăng Phước	1963	Nam	Facebooker	08/09/2022	117	06/06/2023	26/9/2023	8
13.	Phan Sơn Tùng	1984	Nam	Youtuber	09/09/2022	117	03/07/2023		6
14.	Nguyễn Sơn Lộ	1948	Nam	NGO (SENA)	02/02/2023	331	26/7/2023		5
15.	Hoàng Văn Vương	1978	Nam	Facebooker	3/1/2023	331	1/4/2023		5
16.	Hoàng Thị Sơn	1958	Nữ	Đất đai	22/04/2023	331	8/8/2023		1.25
17.	Thái Thị Bé	1956	Nữ	Đất đai	22/04/2023	331	8/8/2023		1.25
18.	Vũ Ngọc Sửu	1973	Nữ	Facebooker	22/8/2023	331		22/8/2023	1.5
19.	Ong Thị Thuy	1963	Nữ	Đất đai	03/10/2022	331	14/09/2023		3
20.	Vũ Bích Vân	1971	Nữ	Đất đai	03/10/2022	331	14/09/2023		5
21.	Trình Thị Sang	1960	Nữ	Đất đai	15/11/2022	331	14/09/2023		2
22.	Vũ Thị Nga	1965	Nữ	Đất đai	15/11/2022	331	14/09/2023		3
23.	Ngô Như Nghiệp	1970	Nam	Đất đai	15/11/2022	331	14/09/2023		2.5
24.	Hoàng Khương	1982	Nam	Facebooker	tháng 5	331	15/9/2023		6.5
25.	Rlan Thih (Ama Phillip)	1980	Nam	Tôn giáo (Tin Lành)	19/12/2022	116	28/9/2023		8
26.	Nguyễn Minh Sơn	1962	Nam	Facebooker	28/9/2022	117	29/9/2023		6
27.	Lê Minh Thê	1963	Nam	Facebooker	22/02/2023	331	06/12/2023		2.5
28.	Nguyễn Hoàng Nam	1982	Nam	Tôn giáo (PGHH)	5/8/2023	117	11/12/2023		8
29.	Phan Thị Thanh Nhã	1984	Nữ	CPVNLT	17/3/2023	109	12/12//2023		6
30.	Đào Bá Cường	1961	Nam	Tra tấn	27/04/2023	331	12/12/2023		2
31.	Nguyễn Lâm Thắng	1975	Nam	No-U	05/07/2022	117	12/04/2023		6
32.	Nguyễn Như Phương	1991	Nam	Facebooker	30/8/2022	117	26/12/2022		5
33.	Hoàng Thị Minh Hồng	1972	Nữ	NGO (Change VN)	31/05	200	28/9/2023		3

3. Danh sách những TNLT đang bị tạm giam

STT	Họ tên	Giới tính	Lĩnh vực đấu tranh/ Hội nhóm	Ngày bị bắt	Cáo buộc theo điều
1.	Phan Thị Thanh Nhã	F	CPQGLTVN	17/3/2023	109
2.	Y Krec Bya	M	Tôn giáo (Tin Lành)	08/4/2023	116
3.	Nguyễn Hoàng Nam	M	Tôn giáo (PGHH)	24/7/2023	117
4.	P.V.L	M	Facebooker	11/7/2023	117
5.	Dương Tuấn Ngọc	M	Facebooker	10/7/2023	117
6.	Phan Tất Thành	M	Nhà hoạt động	05/7/2023	117
7.	Đường Văn Thái	M	Nhà báo công dân	13/4/2023	117
8.	Nguyễn Thuý Hạnh	F	Nhà hoạt động	07/4/2021	117
9.	Nguyễn Duy Hương	M	Facebooker	22/3/2021	117
10.	Phan Vân Bách	M	CHTV	29/12/2023	117
11.	Hoàng Ngọc Giao	M	NGO sector	20/12/2022	200
12.	Trần Đắc Thắng	M	Facebooker	29/9/2023	331
13.	Hoàng Văn Luân	M	Nhà hoạt động	23/8/2023	331
14.	Danh Minh Quang	M	Tôn giáo (Khmer Krom)	31/7/2023	331
15.	Thạch Cương	M	Tôn giáo (Khmer Krom)	31/7/2023	331
16.	To Hoàng Chương	M	Tôn giáo (Khmer Krom)	29/6/2023	331
17.	Lê Thạch Giang	M	Facebooker	18/5/2023	331
18.	Nay Y Blang	M	Tôn giáo (Tin Lành)	04/5/2023	331
19.	Lê Minh Thế	M	Cựu TNLT	22/02/2023	331
20.	Võ Thanh Thời	M	Facebooker	22/9/2022	331
21.	Võ Hoàng Thơ	M	Facebooker	06/1-/2021	331
22.	Bạch Văn Hiền	M	Facebooker	30/6/2021	331
23.	Lê Trung Thu	M	Facebooker	30/6/2021	331
24.	Phùng Thanh Tuyền	M	Facebooker	30/6/2021	331

25.	Nguyễn Thu Hằng	F	Facebooker	27/11/2023	331
26.	Nguyễn Thị Xuyên	F	Facebooker	13/12/2023	331
27.	Ngô Thị Tố Nhiên	F	Nhà hoạt động môi trường	15/9/2023	342